Jaargang 115. Vrijdag, 17 October 1856. No. 125.

GRONINGER COURANT.

ALGEMEEN DAGBLAD

voor de Stad en Provincie Groningen.

HOOFDELIJKE OMSLAG.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van *Groningen* doen te weten, dat het PRIMITIEF KOHIER, over het jaar 1856, van de DIRECTE PLAATSELIJKE BELASTING bij wijze van **HOOFDELIJKEN OMSLAG**, geautoriseerd bij Koninklijk besluit van den 26sten Julij 1856, no. 65, op den 13den dezer door den RAAD is vastgesteld (met verscheidene wijzigingen ook van die aanslagen waartegen geene bezwaarschriften bij den RAAD zijn ingekomen) en dat het gedurende **acht** dagen, van en met WOENSDAG den 15den tot en met WOENSDAG den 22sten October 1856, telkens des morgens van **9** tot **2** en des namiddags van **4** tot **8** uur, op de SECRETARIE der Gemeente voor een ieder ter lezing is nedergelegd.

IEDER AANGESLAGENE kan tegen zijn daarop voorkomenden AANSLAG binnen dien termijn van ACHT DAGEN, bij Heeren GEDEPUTEERDE STATEN in beroep komen bij verzoekschrift op ongezegeld papier.

GRONINGEN, 14 October 1856.

Burgemeester en Wethouders: J. SLOT.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

Verkiezing.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van *Groningen* maken bekend, dat het BUREAU van STEMOPNEMING in de Gemeente *Groningen*, aan hen, ingevolge art. 68 der Kieswet, heeft ingezonden de **PROCESSEN-VERBAAL** bedoeld bij art. 52 en 67 der gemelde Wet, wegens de inlevering op den 15den en de opening op den 16den dezer van de **STEMBRIEFJES** voor de keuze, bij **herstemming**, van een LID van den RAAD dezer Gemeente, ter vervulling der VACATURE ontstaan door het overlijden van den Heer Mr. L. B. LOHMAN; dat uit het Proces-verbaal van stemopneming blijkt, dat het getal der uitgebragte stemmen is geweest **730**, waarvan 3 van onwaarde zijn verklaard; dat de meeste stemmen op zich heeft vereenigd en alzoo benoemd is tot **LID** van den **GEMEENTERAAD** te *Groningen*, de Heer Jonkheer Mr. **O. Q. I. J. VAN SWINDEREN**, met 488 stemmen; terwijl de Heer F. DE WITT 239 stemmen heeft bekomen.

Voorts, dat, ingevolge art. 69 der Kieswet, afschrift van de Processen-verbaal terstond is aangeplakt en ter SECRETARIE der Gemeente voor een ieder ter inzage is nedergelegd.

GRONINGEN, 16 October 1856.

Burgemeester en Wethouders: J. SLOT.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

Aanbesteding.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Gemeente *Groningen* zijn voornemens, door hunnen GECOMMITTEERDE, *bij enkele inschrijving* aan te besteden:

Het verrigten van eenige WERKZAAMHEDEN aan de Ooster-Stadsschool in de St.-Jansstraat, met bijlevering van de vereischt wordende BOUWSTOFFEN, enz.

De Voorwaarden van Aanbesteding zullen van heden ter Secretarij dezer Gemeente ter lezing liggen, terwijl nadere inlichtingen te bekomen zijn aan het BUREAU van FABRIKAADJE op het Raadhuis; en AANWIJS zal plaats hebben op WOENSDAG den 22sten October 1856, des middags te 12 uur.

De op zegel geschreven Inschrijvingsbiljetten, ingerigt overeenkomstig de algemeene Voorwaarden, moeten vóór of uiterlijk op ZATURDAG den 25sten October 1856 aan het Raadhuis worden bezorgd.

De opening der Biljetten en de provisionele toewijzing aan den laagsten Inschrijver, onder nadere goedkeuring, zal in het openbaar plaats hebben op Maandag den 27sten October 1856, des voormiddags te tien uur, in een der Vertrekken van het Raadhuis.

GRONINGEN, 16 October 1856.

Burgemeester en Wethouders: J. SLOT.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

PERSONELE BELASTING.

De BURGEMEESTER der Gemeente *Groningen*, — gelet op de aanschrijving van den Heer STAATSRAAD, GOUVERNEUR der Provincie *Groningen*, gedagteekend den 28sten Augustus 1833, no. 32*b*, ten einde in de laatste helft der maand October van ieder jaar aan de Ingezetenen te herinneren de BEPALINGEN van art. 27 en 42 der Wet van den 29sten Maart 1833, houdende UITSCHRIJVING eener **BELASTING** op het **PERSONEEL**, — brengt de evengemelde artikelen bij deze ter kennis van de belanghebbenden, met vermelding tevens, achter § 4 van art. 27, van de bijvoeging vastgesteld bij art. 14 der Wet van den 24sten April 1843 (*Staatsblad* no. 15).

GRONINGEN, 16 October 1856.

De Burgemeester: J. SLOT.

Belasting naar tijdsgelang.

Art. 27, § 1. Zoo wanneer een perceel, hetwelk op den 15den Mei niet in gebruik was, of ook een woonhuis, op hetzelfde tijdstip, enkel en op den voet bij de laatste zinsnede van art. 26, § 2, bepaald, door eenen huisbewaarder bewoond zijnde, gedurende den loop des dienstjaars betrokken, in gebruik genomen, of van mobilair voorzien wordt, zal de belasting volgens de *vier eerste* grondslagen, naar de hier boven bepaalde regelen, deswege moeten worden voldaan, doch slechts naar gelang van dat gedeelte des dienstjaars, hetwelk op het tijdstip der ingebruikneming, betrekking of meubelering overig blijft.

§ 2. In geval de belastingschuldige, welke zoodanig perceel, als bij § 1 bedoeld, aanvaardt, in het dienstjaar bereids wegens een ander perceel was aangeslagen, en hij dit tot dien tijd toe door hem gebruikte perceel verlaat, met wegvoering van alle roerende goederen, hoe ook genaamd, en zonder achterlating van huisbewaarder of van andere personen in zijne dienst, zal het bedrag van den ten zijnen name op het kohier gebragten aanslag, voor al de *vier* bedoelde grondslagen gezamenlijk, en in evenredigheid van het nog te verloopen tijdvak, worden afgetrokken van dat des, op den voet als boven, te doenen aanslags, zonder dat, indien deze aanslag minder bedraagt dan de vroegere, er eenige ontheffing zal kunnen worden gevorderd.

§ 3. De uitbreiding, vermeerdering, verwisseling of aanschaffing van belastingsvoorwerpen der *vier* eerste grondslagen, na den 15den Mei, zal, behalve in de gevallen bij §§ 1 en 2 hierboven vermeld, geen grond geven tot eenen nieuwen of verhoogden omslag in den loop des dienstjaars.

§ 4. Ter zake van zoodanige voorwerpen der *vijfde* of *zesde* grondslagen, als na den 15den Mei in dienst of gebruik genomen of aangeschaft worden, zal de belasting naar gelang van den nog overigen tijd des dienstjaars zijn verschuldigd, met dien verstande, dat geene verwisseling van dienstboden of paarden met andere, waarvoor geene hoogere regten verschuldigd zijn, op zich zelve, tot het nogmaals aanslaan van denzelfden belastingschuldige zal kunnen aanleiding geven. (*Volgt de bijvoeging boven bedoeld*): *De landbouwers, bij art.* 18, § 1, *bedoeld, zullen, wegens het afwisselend gebruik hunner belastingvrije en belastingschuldige paarden, geene verhooging of vermeerdering van het regt verschuldigd zijn.*

§ 5. Het aanwenden tot belastbaar gebruik van zoodanige voorwerpen van de *vijfde* en *zesde* grondslagen, als aanvankelijk tot onbelastbare einden aangelegd of gebezigd waren, zal met aanschaffing worden gelijk gesteld, zoo mede, wat aangaat de paarden, tot derzelver geheel verlies van het tweede viertal hunner melktanden, in den loop des jaars.

§ 6. Naar gelang de omstandigheden eens belastingschuldigen, in den loop des dienstjaars, met betrekking tot deszelfs voorwerpen van de *vijfde* en *zesde* grondslagen, veranderen, zulks dat, volgens de tarieven van art. 17 en 21, de *opklimming* der belasting ten zijnen aanzien toepasselijk zoude worden, zal, ook wegens de dienstboden en paarden, aanvankelijk gehouden, die verhooging voor den nog overigen tijd des dienstjaars zijn verschuldigd.

Deze bepaling is mede van toepassing in betrekking tot de paarden, bij het opkomen van de omstandigheden, aan het einde van § 7 van art. 20 vermeld.

§ 7. Paarden bij verschillende personen of gezinnen in gebruik, zullen, in geval die gelijktijdig voor een zelfde rijtuig worden gespannen, hem, die zulks doet of wel den eigenaar of gebruiker des rijtuigs, ter zake van het grooter getal paarden, hetwelk door hem *alzoo* mogt zijn gebezigd, dan waren aangegeven, mede aan de *opklimming* der belasting naar § 6 doen onderwerpen.

§ 8. Hooger belastbaar gebruik van dienst- en werkboden of paarden, aanvankelijk minder belastbaar, zal de verpligting tot eene evenredige verhooging der belasting voor den nog overigen tijd des dienstjaars ten gevolge hebben.

§ 9. De tijd, waarover de belasting loopt, zal, in betrekking tot al de grondslagen, worden berekend bij vierendeelen jaars op het dienstjaar overschietende, zonder dat een vierendeel jaars zal kunnen worden gesplitst, en zullen als vierendeelen jaars worden beschouwd de tijdvakken aanvangende met primo Mei, primo Augustus, primo November en primo Februarij.

Aangiften in den loop des dienstjaars te bewerkstelligen.

Art. 42. De zoodanige, welke, door eenige der omstandigheden, voorzien bij art. 27, in den loop des jaars, komen te vallen onder toepassing van het aldaar bepaalde, zullen, alvorens en naar gelang van het ontstaan dier omstandigheden, en op de boete bij art. 35 en 39 vastgesteld, verpligt zijn tot het indienen van behoorlijke aangifte deswege, invoege als bij art. 30 voorgeschreven, zullende zij daarvoor een biljet ter invulling bij den ontvanger kunnen bekomen.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van *Groningen* brengen, naar aanleiding eener bij hen ingekomen circulaire van den Heer COMMISSARIS DES KONINGS in deze Provincie, d.d. 5den dezer, no. 14, ter kennis van de Ingezetenen, dat op de SECRETARIE der Gemeente van heden af eene **BUS** zal worden geplaatst, tot **ontvangst** van de **GIFTEN**, die men mogt willen afzonderen ten behoeve van de overgeblevene **slagtoffers** van de ontzettende rampen, waardoor de bewoners van het eiland ***Groot-Sangir*** in **Ned. O.-Indie** zijn getroffen.

Bij de vreeselijke verwoesting, aangerigt door de aldaar plaats gehad hebbende uitbarsting van den Vulkaan *Awoe*, en de daarmede gepaard gaande Aard- en Zeebeving, hebben de bewoners van dat Eiland voor langen tijd alle middelen van onderhoud verloren, en dringend wordt daarom de liefdadigheid der Ingezetenen ten behoeve dier ongelukkigen ingeroepen.

GRONINGEN, 11 September 1856.

Burgemeester en Wethouders: J. SLOT.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

NIEUWSTIJDINGEN.

NOORD-AMERIKA.

In een van de jongst ontvangen dagbladen van New-York leest men het volgende uittreksel uit een dagblad van Louisiana; het schetst de angsten der slavenhouders.

»Men klaagt dat in de werkplaatsen de goede geest door opruijende predikatiën bedorven wordt, en dat het er zeer moeijelijk, ja schier onmogelijk geworden is de slaven onder orde te houden. Het zijn dagbladschrijvers, die hunne taak mondeling en te midden der volksmenigte vervullen. Door hen worden de negers bekend met al wat zij niet moesten weten en tot dus ver niet geweten hebben. Door hen krijgen zij kennis van de stemmingen van het congres der Unie, van de openlijke vergaderingen der lieden die de slavernij afschaffen willen.,

»Van hen vernemen zij, dat de heer *Fremont* grootelijks in aanmerking komt voor het presidentschap der Unie, dat 17,000,000 bewoners van het noorden van 6,000,000 blanken in het zuiden de emancipatie der slaven vorderen, en daarbij rekenen kunnen op de medewerking van 3,500,000 negers, zoodat zij staan als 4 tegen 1; dat in de landstreek Kansas de oorlog tegen de zaak der slavenhouders aangevangen is; en dat New-Orleans geweigerd heeft de vrienden van het zuiden of de vijanden der negers bij te staan. Kortom, door hen weten de negers, dat zij, wanneer zij tegen hunne meesters in opstand komen, ondersteuning zullen vinden of althans geene magt zullen ontmoeten, die gezind en gereed is om den opstand te bedwingen.

»De mare van al die jammerlijke omstandigheden wordt langs de kust verbreid, en heeft onder de slaven eene angstwekkende weerspannigheid veroorzaakt. Het wegloopen der slaven geschiedt thans op een regelmatigen voet. Dit brengt over de beste plantagien van Louisiana eene dubbele plaag; zij worden verwoest en de arbeid staat er stil; want de zwervende neger wordt roover en moordenaar.

»Men verzekert ons, dat er langs de oevers der rivier, tusschen hier en Baton Rouge, meer dan 5000 weggeloopen negers zich ophouden, dat is tien op de honderd, terwijl het aantal wegloopers in verhouding tot de gansche slavenbevolking vroeger onbeduidend was. Men bepeinze dit feit, en houde zich dan nog onverschillig, indien men durft."

— De *Washington American* behelst een berigt uit Texas, over ontdekte oudheden, overblijfselen namelijk van een groot gebouw, dat eene oppervlakte van 260 à 310 voet moet beslagen hebben. Verscheidene marmeren bogen schijnen zich boven deuren en vensters bevonden te hebben. Wijders heeft men verscheidene marmeren platen gevonden, die tot trappen schijnen te hebben behoord. De steen, waaruit het gebouw bestond, is grijze kalksteen. De heer *Smith*, de berigtgever, twijfelt er niet aan, dat er nog wonderbare ontdekkingen zullen gedaan worden. De ruïnen bevinden zich te midden van een digt, bijna ondoordringbaar bosch. De *Montgomery Mail* doet opmerken, dat in die streek, namelijk aan de rivier San Jacinto, eene menigte bewijzen gevonden worden van eene bewoning voor het tegenwoordige ras (de Indianen), en dat dit het zekerste teeken is van den ondergang eener vroegere beschaafde huishouding. Het merkwaardigste bij het bedoelde gebouw is het marmer, dat niet anders dan te water aangebragt kan wezen zoodat de scheepvaart aan de oprigters moet bekend geweest zijn. Men ziet nadere opgaven te gemoet, om te kunnen oordeelen wat men van de zaak al of niet moet aannemen.

RUSLAND.

Uit Petersburg wordt gemeld, dat de grootvorst *Konstantijn* de nieuwe organisatie der Russische vloot voltooid heeft, en nu eene reis in zuidelijk Duitschland zou ondernemen, alwaar hij zijne moeder zou ontmoeten. Deze vorstin is op reis naar Italië, alwaar zij tot herstel harer gezondheid den winter zal doorbrengen.

Verder verneemt men van daar, dat de Fransche gezant, graaf *Morny*, aan prins *Gortschakoff* eene depêche heeft medegedeeld, houdende het antwoord van graaf *Walewski* op de bekende Russische nota, betreffende de Napelsche aangelegenheden. In deze depêche worden beknoptelijk de gronden uiteengezet, die Frankrijk bewogen hebben, Koning *Ferdinand* de noodwendigheid eener meer zachtmoedige regeringswijze onder het oog te brengen, terwijl wijders daarin op het nadrukkelijkst wordt geprotesteerd tegen de vooronderstelling, dat Frankrijk door andere beweegredenen wordt geleid, dan om de rust van Italië en daardoor ook die van Europa gewaarborgd te zien.

— Volgens een berigt in de *Noordsche Bij*, uit Simferopol, beliep nog in Februarij van dit jaar het aantal zieken in de militaire hospitalen van die stad omstreeks 15,000, en in de regements lazareths en andere in den omtrek, het dubbel aantal daarvan. Van deze waren in Julij nog 3000 overgebleven.

TURKIJE.

— Volgens de *Köln. Zeit.*, zouden de Grieksche Christenen in Herzegewina zich in eenen deerniswaardigen toestand bevinden. Hunne aartsbisschoppen en bisschoppen veroorloven zich geldafpersingen en knevelarijen, nog veel drukkender dan die waaraan de Turksche pacha's zich overgeven. Zoo heeft de Grieksche metropolitaan *Procopius* in een tijdverloop van 3¼ jaar in de provincie Bosnië 45,000 dukaten geheven (ƒ 250,000). De geloovigen hebben zich beklaagd bij den patriarch, doch werden niet aangehoord. Thans hebben velen hunner zich tot den Sultan gewend met de verklaring, dat zij liever tot het Islamismus of het Katholicismus wilden overgaan, dan langer de knevelarijen van den aartsbisschop *Procopius* te dulden.

ITALIE.

De Napelsche kwestie neemt weder een' geheel anderen keer dan in den laatsten tijd werd verwacht en voorspeld. Heette het voor een paar dagen nog: »Tegen Napels zal geen geweld gepleegd worden; de hangende geschillen zullen langs diplomatieken weg worden uit den weg geruimd" — thans dreigen weer meer dan ooit te voren de onweerswolken boven het hoofd van Koning *Ferdinand* los te barsten. Al de geruchten die in omloop waren van eene schikking dier kwestie blijken nu ongegrond te zijn geweest. De Koning is nog even halsstarrig als den eersten dag; hij heeft geen brief aan Keizer *Napoleon* geschreven, hij heeft geen aanzoek gedaan om bij het congres te worden vertegenwoordigd en wenscht de beslissing door dat congres ook niet. Hij heeft in tegendeel al de hem gedane openingen verworpen; hij heeft aan de Oostenrijksche gezanten, aan *Hubner* zoowel als aan *Martini*, met eene hardnekkige weigering geantwoord, en geprotesteerd tegen de inmenging van vreemde regeringen in zaken die hem alleen betreffen; hij heeft zijne citadellen versterkt, en wacht thans den aanval af. — De geallieërde eskaders, die naar men zeide, tegenbevel hadden verkregen, zijn, naar men nu verneemt, naar Napels gestevend, omdat, tegenover zooveel »aanmatiging" en zooveel »hardnekkigheid" van den Koning der Beide Siciliën, Engeland en Frankrijk niet langer werkeloos kunnen blijven.

Verder is de Fransche gezant te Napels, baron *Brenier*, teruggeroepen, en ook Engeland heeft zijne diplomatieke betrekking met dien staat afgebroken. Wat er van deze dreigende houding worden moet, zal de tijd leeren, maar geeft de Koning *Ferdinand* nu als ter laatste ure nog niet toe aan de vorderingen van Engeland en Frankrijk, dan voorzien wij wederom tal van verwikkelingen.

Het Turijnsche dagblad *Opinione* meldt in een schrijven uit Napels, dat, in geval de Engelsch-Fransche vloot aldaar mogt verschijnen, Koning *Ferdinand* in een manifest een beroep op Europa zal doen en zich aan het hoofd van 40,000 man naar Gaeta zal terugtrekken, om aldaar de gebeurtenissen af te wachten. De hoofdstad zal aan de waakzaamheid der politie en der Zwitsersche troepen toevertrouwd worden, welke laatsten de forten zullen bezetten; de Napelsche vloot zal zich in de haven terugtrekken, welke ontoegankelijk zal gemaakt worden. Syracuse en andere punten op de Siciliaansche kusten zijn mede in goeden staat van verdediging gesteld, en zeer ruim van oorlogsbehoeften voorzien. De troepen zijn allen geconsigneerd en mogen geen omgang met de bevolking hebben.

SPANJE.

De goede verwachtingen die men had opgevat van de tusschenkomst van den Keizer der Franschen en diens eigenhandig schrijven ter aanbeveling van het bestuur van *O'Donnell*, blijken nu niets dan luchtkasteelen te zijn geweest. De gebeurtenissen zijn sneller in hare ontwikkeling geweest, dan men had vermoed. *Narvaez* is weder aan 't hoofd van Spanje, en dat land op nieuw prijs gegeven aan priesterheerschappij en reactie.

Het telegrafisch berigt waarbij deze verrassende en gewigtige gebeurtenis wordt medegedeeld, luidt aldus: De maarschalk *O'Donnell* en de overige leden des kabinets van de Koningin hebben hun ontslag gevraagd en bekomen, en is daarop het voorzitterschap van den ministerraad benevens de zamenstelling van een nieuw bewind door Hare Majesteit opgedragen aan den maarschalk *Narvaez*. Deze heeft onverwijld een nieuw kabinet gevormd, en zich als ambtgenooten toegevoegd de heeren: *Pidal* voor de buitenlandsche zaken; *Rivas* voor de financiën; *Nocedal* voor de binnenlandsche zaken; *Argueles* voor het departement van gratie en justitie; *Urbistondo* voor dat van oorlog; *Lersundi* voor de marine; terwijl twee militaire betrekkingen van politiek gewigt, het kapitein-generaalschap van Madrid en het opperbevel over de kavallerie, mede aan vrienden van den maarschalk *Narvaez* opgedragen zijn.

De mannen die door den telegraaf als de ambtgenooten van den maarschalk *Narvaez* genoemd worden, hebben meerendeels vóór 1854 behoord tot ministeriën die zich door meer of min openlijke verkrachting der constitutionele waarborgen bekend gemaakt hebben.

Over de aanleiding en strekking dezer gebeurtenis worden nog maar alleen gissingen medegedeeld. Reeds voor lang werd beweerd, dat de Koningin van Spanje tot een reactionaire staatkunde overhelde, en als de ware man voor het doordrijven van zulk eene staatkunde werd steeds de maarschalk *Narvaez* beschouwd; doch sedert de brief van Keizer *Napoleon* was bekend geworden, meende men, dat het bewind van den maarschalk *O'Donnell* nieuwe vastheid had verkregen.

Volgens een telegrafisch berigt uit Madrid van Maandag (mede reeds in ons vorig nommer opgenomen), schijnt de kabinets-verandering haar beslag bekomen te hebben zonder storing van den gewonen gang der zaken in de hoofdstad. Dat berigt meldt nog, dat er in de effecten-markt weinig verandering gekomen was.

O'Donnell, die de reactie in 1854 omver wierp, heeft dus door zijn in Julij geslaagden *coup-d'etat* niet slechts zich zelven en zijne vrienden van het kussen gestooten, maar de teugels weêr in handen gegeven aan hen, aan wie hij ze pas had ontnomen: hij heeft zijn eigen werk vernietigd! Wat Spanje nu te gemoet gaat, vooral als *Maria Christina*, de Koningin-moeder, er wederkeert, kan men niet voorzien. Het is te hopen, dat *Narvaez* althans door de lessen der geschiedenis zal blijken wijzer te zijn geworden.

— Het bewind van den maarschalk *Espartero* had de Jezuïten uit hun gesticht te Loyola, het eenige hetwelk zij nog in Spanje bezaten, verwijderd en hen naar de Balearische eilanden gebannen. Thans hebben zij van het gouvernement vergunning ontvangen om zich weder in dat gesticht te vestigen.

DUITSCHLAND.

De universiteit te Berlijn heeft een gevoelig verlies geleden door den dood van den heer *Weiss*, hoogleeraar in de mineralogie en geologie.

— Van eene met de Pruissische regering in betrekking staande zijde wordt verzekerd, dat de Koning van Pruissen eene deputatie heeft ontvangen van koningsgezinden uit Neufchâtel, en dat de vorst sedert dien tijd veel minder gunstig gestemd is ten aanzien der aangelegenheden van dat vorstendom dan vroeger. Hij zou nu de zaak meer beschouwen als van persoonlijken aard, derwijze, dat zijne eer regtstreeks daarin was betrokken. Des gevorderd, zou hij dan ook troepen naar Zwitserland doen oprukken. Het werd in Berlijn als

zeker beschouwd, dat met de Zuid-Duitsche staten onderhandelingen waren aangeknoopt, betreffende den doortogt der Pruissische regementen.

— Het onlangs door de *Nord* gegeven berigt, dat Pruissen voornemens zoude zijn, uit het tolverbond te treden, is geheel uit de lucht gegrepen. De tolverbondsverdragen zijn eerst in 1852 en wel voor 12 jaren vernieuwd.

— De tweede kamer van het keurvorstendom Hessen, die in de jongstverloopen drie of vier jaren reeds vijf malen werd ontbonden, heeft thans dit lot voor de zesde maal ondergaan, ten gevolge van hare verwerping, met algemeene stemmen, van de ontworpen nieuwe kieswet.

Dit besluit der kamer werd genomen na eene zeer hevige beraadslaging, en gevolgd door de aanneming met eene groote meerderheid, en in weêrwil van het verzet van den regeringscommissaris, van het beginsel van geheime stemming voor al de kiesverrigtingen.

— Te Wiesbaden waren sedert eenige dagen weder nieuwe ontzettende tijdingen in omloop, die helaas officiëel worden bevestigd, en wier oorsprong andermaal in de speelholen te zoeken is. Terwijl zeker logementhouder in de vorige week met een persoon, die aan de speelbank al zijn geld verloren had, eene reis naar diens woonplaats, Dusseldorf, deed, om daar voldoening van zijne vordering te bekomen, bragt een ander vreemdeling uit Parijs, die sedert maanden in zijn logement verblijf hield, zich op zijne kamer om het leven.

Ook hij had alles aan de groene tafel verloren, en behalve eene zeer slechte garderobe liet hij niets anders na dan eenige zoogenaamde pointeerkaarten. Voorts verhaalt men, dat een derde vreemdeling sedert eenige dagen met achterlating van aanzienlijke schulden spoorloos verdwenen is, en dat eindelijk een Franschman, die geruimen tijd bij een koopman aldaar gewoond had, na het weinige, dat hem nog overgebleven was, naar de Homburger bank gebragt te hebben, in de nabijheid dier badplaats op Maandag een einde aan zijn leven gemaakt heeft.

Het aantal personen, die, door het spel van alle middelen beroofd, te Wiesbaden in den armoedigsten toestand rondzwerven, is bovendien zeer groot; daaronder bevinden zich velen, die tot de aanzienlijkste familiën behooren. Zoo hebben daar bij voorbeeld weder een jonge Fransche graaf en een officier der Zouaven, die ter genezing zijner wonden derwaarts gekomen was, belangrijke sommen verloren, waardoor beiden voorloopig aan den bittersten nood zijn prijs gegeven.

— Aan de *Amsterd. Ct.* wordt uit Weenen het volgende geschreven:

» Toen het concordaat in de wereld kwam, werd algemeen geloofd dat de staat van zaken in Oostenrijk geheel anders zou worden. In dit geloof verkeerden die weinigen, welke over de » zege der kerk" juichten, met het buitengemeen groote aantal van hen, die het gebeurde als eene ramp voor het land beschouwden. Sedert zijn veertien maanden verloopen en alles is nog bij het oude gebleven. Ofschoon het concordaat als eene voltooide zaak, om zoo te spreken, werd afgeleverd, bleef echter van den aanvang af de uitvoering der meest gewigtige bepalingen aan een nader overleg voorbehouden. De conferentie der Oostenrijksche bisschoppen, die de bouwstoffen moest leveren om tot dat nader overleg te geraken, kwam bijeen; zij hielden hunne bijeenkomsten te Weenen. Over den uitslag hunner werkzaamheden wordt een diep zwijgen bewaard; slechts hier en daar verneemt men dat de geestelijke heeren de zaak niet tot eén goed einde hebben weten te brengen en hunne taak slechts ten halve hebben vervuld. De sedert van wege de kerk in verscheidene aangelegenheden gedane pogingen hebben tot opmerkelijke resultaten geleid. De kerkelijke preventive censuur is in het water gevallen; de circulaires van den Lombardisch-Venetiaanschen aartsbisschop bestaan slechts op het papier, niemand eischt dat de daarin vervatte voorschriften worden nageleefd. In de begrafeniskwestie is nog geene overeenstemming der bisschoppen tot stand gekomen. Voorloopig is de zaak niet door de kerk, maar door den staat, en ook niet voor de gansche monarchij, maar slechts voor eenige kroonlanden, wier bevolking bijna geheel Katholijk is, geregeld; in de provinciën waar de inwoners verschillende godsdiensten belijden, zijn de oude bepalingen onveranderd gebleven. De pogingen, kerkelijke instellingen van onderwijs vrij te maken van de door den staat uitgevaardigde voorschriften ter zake van het onderwijs, en ze desniettemin de voorregten te doen behouden die staatsscholen bezitten, hebben tot dusverre geen gevolg gehad. Juist in zaken die het concordaat het eerst en meest betreffen, zoo als het huwelijk, de school, het volksonderwijs, gaat alles op den ouden voet, als of er geen concordaat bestaat. Rome heeft dus op dezen oogenblik zijn doel nog niet bereikt, en ofschoon Oostenrijk » vrede met de kerk gesloten heeft," is de » zege der kerk" nog op verre na niet voltooid."

GROOT-BRITTANJE.

Terwijl het gouvernement in zijne organen bij voortduring hevig te velde trekt tegen de handelwijze van Rusland, ook dan, als zelfs de ergste tegenstanders van het Petersburger kabinet geen gevaar of kwaden trouw kunnen ontdekken, verwondert men zich zeer, dat men daar, waar inderdaad het vredesverdrag wordt geschonden, het stilzwijgen bewaart. De voortdurende bezetting der vorstendommen door Oostenrijk, wordt als het ware met stilzwijgen voorbijgegaan. Men verwacht evenwel, dat lord *Palmerston* weldra in dezen van toon zal moeten veranderen, daar er reeds sprake is van eene *meeting* over dit punt; blijkt het nu daarop, dat men over Oostenrijks handelwijze ontevreden is, dan kan men weldra in de *Morning-Post*, *Globe* enz., zeer heftige uitvallen tegen het Weener kabinet verwachten.

In wèl onderrigte kringen hecht men echter zeer veel gewigt aan de wederregtelijke handelwijze van Oostenrijk. Door die voortdurende bezetting toch, wordt een invloed uitgeoefend, strijdig met den uitgedrukten wil der leden van het Parijssche congres, toen er bepaald werd, dat de inwendige organisatie der vorstendommen, als het ware door de bevolking zelve zou geregeld worden. Dat Oostenrijk ten deze geheel handelt in overeenstemming met de Porte, kan volstrekt niet tot verontschuldiging strekken, daar het besluit te Parijs in 't belang der bevolking van de vorstendommen en niet in het belang van Turkije genomen is, terwijl de vorstendommen en Turkije in dezen tegenstrijdige belangen hebben.

De Fransche dagbladpers komt reeds openlijk met haar gevoelen over de bezetting der Donau-vorstendommen voor den dag. De *Constitutionel* zegt ronduit, dat een langer bezet houden eene stellige schending van het Parijsche verdrag zou zijn en inderdaad eene gewapende tusschenkomst vorderen. Het blad herinnert, dat de eerste Oostenrijksche gevolmagtigde, de graaf *von Buol*, in den boezem der conferentie heeft verklaard, dat de ontruiming der vorstendommen spoedig zou geschieden, en dat zij zou voltooid zijn vóór de verbonden legers alle punten van het Turksche gebied zouden ontruimd hebben. Reeds sinds lang is dit laatste geschied.

De *Constitutionnel* drukt de hoop uit, dat de Oostenrijkers zelve de noodzakelijkheid zullen inzien, om hunne soldaten spoedig de vorstendommen te doen ontruimen, ten einde de billijke gevoeligheid der overige Europesche groote mogendheden niet op te wekken. Dit artikel is ter meer opmerkelijk, omdat men daarin eene officiële meening wil uitgedrukt zien. Het artikel komt trouwens overeen met hetgeen reeds voor eenige dagen is medegedeeld nopens de zienswijze van het Fransche gouvernement ten opzigte van deze bezetting.

— Te Liverpool is iemand op het denkbeeld gekomen om ijzer-papier te vervaardigen. Het is een door middel van de door *Bessemer* uitgevondene methode bereid ijzerblik, hetwelk nog veel dunner en fijner is dan het door *Demidoff* in 1851 te Londen ten toon gestelde, en moet veel gelijkheid hebben met glad postpapier. De *Liverpool-Albion* raadt den heer *Herepath* zijn spoorweg-dagblad op zulk papier te drukken. Het donker uitzigt van dit papier kan men door kleurdruk verhelpen.

FRANKRIJK.

Ten einde aan de arbeiders te Lyon die ten gevolge van de handelscrisis zonder werk zijn, arbeid en brood te verschaffen, heeft de Keizer voor 100,000 francs zijden stoffen bij de fabrijken aldaar besteld.

Napoleon is tegenwoordig druk in de weer met het houden van revues over de troepen. Hij moet gedurende zijn verblijf te Biarritz veel in de krijgskunde gestudeerd hebben en nieuwe manoeuvres hebben uitgevonden, waarmede nu bij die wapenschouwingen proeven genomen worden.

Inmiddels spreekt men over toenemende ontevredenheid onder de troepen, zoowel de officieren, als manschappen, ter zake van de geringe bezoldiging, de verhoogde kosten van uitrusting en de duurte der eerste levensbehoeften.

— Sedert verscheidene dagen boezemt de uiting der publieke opinie in het geheele land en meer bepaald te Parijs aan de regering ernstige bekommering in; voornamelijk zijn de door de arbeidende klassen bewoonde wijken in een staat van overspanning, waarvan weinig goeds te verwachten is. Geregeld alken morgen is de politie genoodzaakt de plakkaten en andere oproerige aankondigingen af te scheuren, die onzigtbare handen elken nacht op de muren in de voorstad St.-Antoine vasthechten. Wederom is het de eindelooze kwestie der huurprijzen die tot aanleiding dient om tot opstand aan te hitsen. Te vergeefs is het der regering mogen gelukken, en wel in zekeren zin door maatregelen van geweld, om een groot aantal huisheeren te bewegen af te zien van hun voornemen om den 8sten dezer maand de huur op te slaan; want bij velen leden de pogingen van het bewind schipbreuk, en ten gevolge daarvan zagen zeer veel arbeidersgezinnen zich genoodzaakt te verhuizen, en dit bragt eene gisting te weeg die nog wel is waar tot geene uitbarsting is gekomen, maar zulk een geweldige ontploffing wel spoedig kan doen verwachten. Dagelijks worden zeer veel personen in hechtenis genomen; alleen de gevangenis la Roquette heeft 315 nieuwe gasten ontvangen.

Van een anderen kant blijft het niet onopgemerkt dat de Keizer zich te Saint-Cloud als opgesloten houdt en slechts hoogst zelden zich te Parijs vertoont. Hij is sedert zijne terugkomst uit het zuiden nog maar driemaal in de hoofdstad geweest, namelijk om eene opera-voorstelling bij te wonen en om twee wapenschouwingen te houden.

Bij deze revues was het voor het publiek, te Parijs meer dan elders op zulke schouwspelen verzot, bijna onmogelijk, de plek te naderen waar de manoeuvres werden verrigt, zoo wantrouwend en zoo omzigtig schijnt de politie te werk te gaan.

— Bij kooplieden in eetwaren te Parijs zijn thans gerookte hammen van paarden en beeren te koop.

— Ten gevolge van de toenemende concurrentie der beetwortelsuiker-fabrikanten, hebben de raffinadeurs van koloniale suiker een groot gedeelte hunner arbeiders moeten wegzenden.

— De dagbladen zijn tegenwoordig opgevuld met berigten en beschouwingen over de muntcrisis, welke, gepaard aan de duurte der levensmiddelen en den stijgenden huurprijs der woningen, alle standen in Frankrijk zeer drukken. De vermindering der goudswaarde, in de laatste jaren gaandeweg toegenomen, heeft het evenwigt verbroken tusschen de muntmetalen. Nu men agio voor zilvergeld betaalt, spreekt het van zelf dat het zilver zooveel mogelijk wordt teruggehouden en zich ophoopt bij enkelen, die het voor de smeltkroes bestemmen of naar den vreemde verzenden. De groothandel, de gemakkelijkheid van alle operatiën, zelfs de kleine neringen moeten daaronder lijden. De gouden munt is niet overvloedig genoeg voorhanden, om alleen de behoefte van haar ruilmiddel te vervullen; van daar de toeneming der gedruktheid in de financiel kringen van Frankrijk, door allerlei overdrevene speculatiën in actiën nog vermeerderd.

Te Parijs, waar men meer dan ergens anders hulp en regeling van regeringswege verlangt, zelfs bij toestanden waarin geen regering ter wereld iets zou kunnen verhelpen of regelen, ontstond ter zelfder tijd met de kwaal de vraag, wat de regering doen zou om die te genezen.

Van daar dat de *Moniteur*, om de gemoederen gerust te stellen, een verslag opnam van den minister van financiën over Frankrijks geldelijken toestand, waarin de zaak van de gunstigste zijde bezien werd, doch dat op de beurs, blijkens de flaauwe stemming die er op volgde, eene geheel andere overtuiging te weeg bragt, dan de minister door zijne bemoedigende beschouwingen bij het publiek scheen te willen doen geboren worden. Dan, bij dat verslag is het niet gebleven. Een regerings-besluit heeft het smelten der munt voor ongeoorloofd verklaard en met straffen bedreigd. Een verbod dat waarlijk de kwaal niet uitroeijen zal, zelfs al was het uitvoerbaar, wat zeer te betwijfelen valt.

Verondersteld, men kon er in slagen om door geheel Frankrijk het smelten van zilver te beletten, wat zal dat metaal baten zoolang dit vrij de grenzen overgaat, en in het buitenland versmolten wordt om misschien in den vorm van baren weder naar Frankrijk terug te keeren? Wil men op den ingeslagen weg voortgaan en consequent blijven, dan zal ook de uitvoer verboden en, wat meer zegt, belet moeten worden, en waar zou het met zulk een stelsel heen? De edele metalen, gemunt of ongemunt, zijn even goed handelswaar als elk ander artikel en vervullen daarenboven nog de rol van algemeen ruilmiddel. Hunnen vrijen omloop te storen is om handel en nijverheid een ijzeren boei slaan, die voor beiden doodelijk moet zijn, als die boei te eng knelt, en zoo er eenige ruimte blijft, een strijd in het leven roept tusschen ontduiking en verbod, waarin de eerste altijd den prijs behaalt.

Dat het goud in waarde moest dalen, na de vele aanvoeren der laatste jaren, is sedert lang voorspeld, en vele regeringen, waaronder de Nederlandsche, hebben in dat vooruitzigt het zilver als eenigen standaard aangenomen. In die landen waar dit niet is geschied, wordt de crisis gevoeld en te heviger, naar mate er meer gemunt goud in omloop is. Frankrijk, dat de meeste gouden stukken heeft, ziet die nu natuurlijk van alle kanten toevloeijen en zijne zilveren munt verdwijnen. De gedachte, dat men dien toestand, uit natuurlijke oorzaken voortkomende, door kunstmiddelen zou kunnen wijzigen, moge in het brein van de massa opkomen, maar zoo de regering zich gedrongen ziet om aan dien waan toe te geven, dan zal het volk het eerste zijn op 't welk de nieuwe last dier kunstmiddelen drukt, welke het kwaad nog doen toenemen.

— Bij de oorlogzuchtige wending die de Napelsche kwestie nu weder genomen heeft, treedt het verwachte congres tot regeling der aanhangige vraagstukken van Europeesch belang, ook weder op den achtergrond. » Er is — zegt de Londensche *Globe* — nog geen tijdstip voor die zamenkomst bepaald, en het verschil van gevoelen over de belangrijke aangelegenheden, die behandeld moeten worden, maakt eene spoedige bijeenkomst zeer onwaarschijnlijk.

» De diplomatie van Europa beijvert zich thans om het verschil van inzigten der onderscheidene gouvernementen minder scherp te maken, en tot afspraken te komen, die slechts de beslissing van een congres zullen behoeven om in het staatsregt van Europa te worden opgenomen. Tot dus verre wordt dit werk der diplomatie met een weinig gunstigen uitslag bekroond. Het geschil over Bolgrad en de regeling der Donau-vorstendommen leveren nog groote bezwaren op, en bovendien is de Napelsche zaak een groot struikelblok. Vóór dat te Parijs een congres gehouden kan worden, moet het hardnekkig verzet van Koning *Ferdinand* plaats gemaakt hebben voor eenen geest van toenadering, waarvan nog geene blijken bestaan."

— Sedert 10 jaren werd te St. Bel, bij Lyon, Protestantsche godsdienstoefening gehouden. Dezer dagen heeft de maire, op last van den prefect, de bijeenkomst in die gemeente doen verbieden en het lokaal laten sluiten. Den volgenden Zondag, toen zij weder vergaderde, werd de bijeenkomst door de gendarmerie uiteengedreven en proces-verbaal opgemaakt. Men ziet regterlijke vervolgingen deswege te gemoet.

— De wijnoogst is overal in volle werking en spoedt ten einde. De oogst van 1856 is over het geheel veel beter dan verleden jaar, zoo wat betreft de hoeveelheid, als voornamelijk wat aangaat de hoedanigheid; dit gelukkig resultaat heeft men vooral aan de regens en de warmte der laatste dagen te danken. Het weder is thans ook bijzonder gunstig voor den veldarbeid en het zaaijen voor den winter.

— Van de Ionische eilanden wordt gemeld, dat de oogst van krenten, die in de laatste jaren telkens geheel was mislukt, dit jaar buitengemeen voordeelig is uitgevallen. De opbrengst op Zante bedraagt bereids tusschen de acht en negen die op Cephalonia minstens twaalf millioen ponden, terwijl van Patras reeds twaalf millioen ponden naar Engeland ingescheept zijn. De stoombooten van Lloyds waren gedurende de laatste weken voortdurend met krenten geladen.

— Men weet dat, in afwachting der groote expeditie tegen Kabylië in de aanstaande lente, de gouverneur-generaal van Algerië er eene tegen Klein Kabylië gerigt heeft, ten einde de volksstammen in bedwang te houden, welke de vijandelijkheden begonnen zijn. Die veldtogt is door drie schitterende gevechten geëindigd, waarbij het voordeel aan de Fransche wapens is gebleven. De divisie *Renault*, door den gouv.-generaal in persoon aangevoerd, heeft den meest oostelijken stam, dien der Guechtoulas, aangevallen. Na den vijand den 23sten Sept. eene eerste maal geslagen te hebben, heeft de divisie den volgenden dag al zijne positiën ingenomen, onderscheidene dorpen vernield en zijne vijgenplantages vernield. Den 30sten is dergelijke operatie, door hetzelfde resultaat gevolgd, tegen een ander gedeelte van denzelfden stam ondernomen. — Ten gevolge van dien sterken aanval, boden de Guechtoulas van alle kanten hunne onderwerping aan. Men hield het daarom voor mogelijk, dat de groote expeditie tegen de aanstaande lente noodeloos zou worden.

— Voor eenige dagen werd gemeld, dat de Keizer van Marokko toebereidselen maakte om de zeeroovers van het Riffeiland te straffen voor hunne geweldenarijen en om hen tot onderwerping te brengen. Thans verneemt men, dat een aanzienlijk corps kavallerie, onder bevel van den gouverneur *Ben-Abd-el-Malleah*, te Fez reeds op het punt staat om eene expeditie tegen dat eiland te ondernemen.

BELGIË.

De dagbladen der Katholijke partij in België zijn over het geheel ontevreden over de houding des gouvernements in de zaak van het hooger onderwijs. Zij zeggen dat, ofschoon het door de Kerk tegen de Gentsche hoogeschool gevelde vonnis door de bekende circulaire van den minister van binnenlandsche zaken in het afgetrokkene meerendeels beaamd wordt, de staat van zaken, welke de bisschoppen genoopt heeft om hunne waarschuwende stem te verheffen, door het gouvernement in stand wordt gehouden; zij vermanen den minister, om het niet bij de circulaire te laten, maar op den ingeslagen weg verder te gaan en de door hem aangewezene beginselen in volle toepassing te brengen.

Verder wordt van die zijde beweerd, dat het gouvernement, bevreesd voor de liberalen, zich midden tusschen de dwaling en de waarheid tracht te houden, en in zijne zwakheid wel iets, maar in geenen deele genoeg doet tot wegneming van de regtmatige grieven der Kerk.

Ook het te Parijs uitkomende ultramontaansche hoofdorgaan *l'Univers* verklaart zich bepaaldelijk tegen den minister *de Decker*, en dat wel op eene wijze, die in België denkelijk niet zonder invloed zal blijven. Het vestigt de aandacht op de omstandigheid, dat niettegenstaande de uitdrukkelijke verklaring der bisschoppelijke mandamenten, het programma der Gentsche universiteit zonder wijziging is afgekondigd, 't welk beduidt, dat de Belgische regering niet de minste acht heeft geslagen op de klagten der Katholijken en op het afkeurend oordeel, door de leden van het Belgische episcopaat uitgebragt.

Wat de circulaire van den minister *de Decker* aangaat, dat stuk wordt in *l'Univers* ten sterkste gegispt, omdat daaruit blijkt, dat van regeringswege de hoogleeraren volkomen vrijheid behouden om bij het geven van onderwijs zich als niet-Christenen te doen kennen. De minister heeft alzoo, volgens *l'Univers*, nadat de mandamenten waren uitgevaardigd, de zaak onderzocht, en naardemaal de hoogleeraren worden gehandhaafd, *de bisschoppen in het ongelijk gesteld.* De schrijvers van *l'Univers* gaan verder en meenen, dat de circulaire des ministers zelfs eene zeer gevaarlijke aanschrijving is, vermits men den inhoud derzelve kan zamenvatten in het navolgende korte programma: » Weest ongodsdienstig, als het u lust, zulks te zijn; de regering zal u dat niet beletten; — maar zijt daarbij tevens slim en omzigtig; dat is overeenkomstig met het belang van den Staat, ja wordt zelfs dringend daardoor gevorderd."

Daarop vallen de schrijvers van *l'Univers* den heer *de Decker* met groote hevigheid aan en stellen zij de vraag, hoe het mogelijk is, dat een minister, die Katholijk is, — want de heer *de Decker* is zeer ernstig Katholijk, — eene zoodanige circulaire heeft kunnen onderteekenen? Zij sporen de Belgische dagbladen aan om dien minister niet langer te ontzien, en niet uit het oog te verliezen, » dat het anti-Christelijk onderwijs der vrije Brusselsche universiteit minder gevaarlijk is dan het » voorwaardelijk ongodsdienstige onderwijs" 't welk noodwendig op de staats-universiteiten zal worden ingevoerd, in geval de staat zich, zonder omwegen, mogt vereenigen met de beginselen van zijne ministers."

Hoe minder genoegen de circulaire des ministers aan dien kant geeft, des te meer goeds beginnen de liberale dagbladen in dat staatsstuk op te merken.

De bekende Fransche schrijver de heer *Sue*, die zich thans te 's Gravenhage bevindt, heeft zich ook in den strijd gemengd en zich openlijk verklaard voor de door de liberalen beleden beginselen, door eenen brief, geplaatst in het te Brussel uitkomende republikeinsche orgaan *le National*, waarin hij de schrijvers en bestuurders van dat dagblad geluk wenscht met de door hen aan den dag gelegde volharding en betoonde vaderlandsliefde te midden der moeijelijkheden van het tegenwoordige tijdstip. De heer *Sue* zegt in dien brief, dat het tot eere strekt van België, Nederland, Piëmont en Zwitserland, dat de verdedigers der heilige regten van de rede en de vrijheid des menschdoms daar hunne stem nog kunnen doen hooren, terwijl in de groote staten van Europa het gruwelijkste despotismus heerscht: — dat hij geen misbruik zal maken van de gastvrijheid, welke hem wordt verleend, en niet uit het oog zal verliezen, dat de banden, aan welke de drukpers in alle landen elk oogenblik kunnen worden gelegd, en de ballingschap, waarin hij zich thans bevindt, hem dure verpligtingen opleggen; maar dat hij niet mag nalaten, de Belgische liberalen te verzekering te geven van zijne onveranderlijke erkentelijkheid voor de wijze, waarop zij hem, *Sue*, hebben ondersteund en aangemoedigd, » onder anderen toen hij zich bezig hield met de uitgaaf van het werk getiteld: *» De wandelende Jood."*

De heer *Sue* verklaart zich voor het onderwijs, 't welk gegeven wordt aan de Gentsche universiteit, en stelt zich voor om in eene reeks van brieven, geschreven aan het dagblad *le National*, de onderwerpen te behandelen, welke aanleiding hebben gegeven tot de mandamenten der bisschoppen van Gent en van Brugge.

In berigten uit Rome, van het begin dezer maand, wordt gemeld, dat de pauselijke Stoel, op het ontvangen van verontrustende berigten uit België, zich gedrongen heeft gevoeld om over de universiteit van Gent den kerkelijken ban uit te spreken; dat echter de uitvoering van dit besluit moeijelijkheden schijnt te baren, welke reeds aanleiding hebben gegeven tot de komst van een afgevaardigde uit Gent, om zich daarover te beraden, en die men hoopt, dat na de komst van den Belgischen gezant, den heer *de Meester de Ravesteyn*, uit den weg ullen kunnen worden geruimd.

NEDERLAND.

Tweede Kamer der Staten Generaal.

Zitting van Maandag den 13den October.

Behalve het wets-ontwerp tot onteigening van perceelen ten behoeve van het Dockumer groot diep, zijn in deze zitting aangenomen dat tot vaststelling der begrooting van uitgaven wegens den arbeid der gevangenen over 1857; dat tot goedkeuring eener ruiling tusschen den Staat en de gemeente Roermond; en dat tot vaststelling der raming van uitgaven wegens verstrekkingen voor het departement van oorlog, dienst 1856.

Verder wordt nog zonder hoofdelijke stemming aangenomen: de conclusie van het verslag der commissie nopens de rekening van het fonds wegens de kolonisatie van behoeftigen in de koloniën der maatschappij van weldadigheid voor 1854; nadat de minister verklaard had, dat het zijne innige overtuiging is, dat er een einde aan de verhouding tusschen den Staat en de maatschappij moet gemaakt worden, en dat daarheen al zijne pogingen zullen strekken; - de conclusie nopens de inlichtingen op het verslag wegens de adressen van *P. Manden* en anderen betrekkelijk de kerkelijke pensioenen, — en de conclusie der wet tot regeling van het muntwezen in Neêrl. Indië, over 1855.

De heer *Hoynck van Papendrecht*, herinnert, dat bij eene circulaire van den vorigen minister van justitie, de regterlijke magt is uitgenoodigd om voordragten houdende aanbeveling ter vervulling van vacatures, geheim te houden. Uit persoonlijke ervaring bestaat bij hem de overtuiging, dat de tegenwoordige minister den inhoud der circulaire deelt en er zelfs uitvoering aan wil geven, en daarom acht zich spreker verpligt, dat punt in de Kamer ter sprake te brengen. Niet alleen betreft het de uitvoering, maar de minister wil er zelfs eene *poenale sanctie* aan geven. Dit is z. i. in strijd met de wet op de regt. organisatie, en hij verzoekt dus verlof van de Vergadering, om op een nader te bepalen dag aan den minister van justitie te vragen, welke uitvoering de minister vermeent aan bedoelde circulaire te geven.

Dat verlof wordt verleend.

Na het uitbrengen van rapporten op ingekomen adressen, wordt de vergadering tot nadere bijeenroeping gescheiden.

'sGRAVENHAGE, 16 October.

De minister van binnenl. zaken heeft de definitieve concessie voor den noordelijken spoorweg aan den heer *Dull* opgemaakt en ter goedkeuring aan de departementen van oorlog en financiën gezonden.

— Naar men verneemt, heeft de heer *Duymaer van Twist*, in het kiesdistrict Steenwijk benoemd tot lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal, dezer dagen te Zwolle eene bij-

eenkomst geha met eene bezending van kiezers uit genoemd district en hi daarbij te kennen gegeven, dat hij allezins erkentelijk wa voor het in hem gestelde vertrouwen, maar zich niettemin geropt vond te verklaren, dat hij die betrekking niet konde aavaarden. In deze bijeenkomst is de heer *Storm van 's Gravande*, voormalig lid der Tweede Kamer, in aanmerking gebmen om, indien de heer *Duymaer van Twist* bij zijn besluit mogt volharden, in diens plaats in het district Steenwijk worden gekozen.

— De ponig der Belgen heeft ter gelegenheid van de tentoonstellin te Gent, den Nederlandschen schilder *Bosboom* benoemd to ridder der Leopolds-orde.

— Er heeft zich alhier eene commissie gevormd om bij wijze va proefneming aan eenige ambachtslieden zonder werk, welke gdurende den zomer zich door vlijt en oppassend gedrag hebbengekenmerkt, dezen winter werk te verschaffen. Wanneer de proef wel gelukt, is men voornemens om den volgenden winter die werkverschaffing tot alle zoodanige arbeiders uit te strekken.

— Het verzoek om gratie van den voormaligen uitgever der *Amersf. Courant*, mr. *L. Zegers Veeckens*, is van de hand gewezen. — Zijne afwezigheid verhindert de ten uitvoerlegging van het vonnis.

— Wij vernemen dat dr. *A. L. Gastman*, directeur van het opvoedkundig instituut te Herwijnen, op Java, om huiselijke omstandigheden afstand van die betrekking heeft gedaan, en zich reeds weder op reis naar het moederland bevindt. Bijna vijf jaren was hij bij die bloeijende inrigting werkzaam, welke, uit partikuliere fondsen begonnen, in 1854 door het Indisch gouvernement is ondersteund geworden.

AMSTERDAM, 15 October.

Men zal zich herinneren, dat tijdens de onthulling van het monument, door Z. M. den Koning eene gouden medaille aan de leden van het hoofdbestuur van het metalen kruis was toegezegd. Deze medaille is hun thans geworden. Te gelijker tijd is namens Z. M. eene zilveren medaille gezonden aan de leden van het bestuur der Amsterdamsche afdeeling, tevens leden der algemeene feestcommissie, bij eenen zeer vleijenden brief van den directeur van 's Konings kabinet, die, namens den Koning, aan die heeren Zr. Ms. bijzondere tevredenheid betuigt wegens de door genoemde commissie aangewende zorg.

— Men berigt dat Z. M. zich vereenigd heeft met de voordragt van den minister van marine om, in verband met het voornemen tot den bouw van een vast droog dok voor de grootste schepen aan het Nieuwediep, aan twee der leden van de benoemde commissie voor dat dok, zijnde de heeren hoofdingenieur der marine *Tromp* en de ingenieur van 's rijks instituut *Strootman*, eene zending op te dragen naar Engeland en Frankrijk, tot het opnemen der merkwaardige nieuwe dokwerken aldaar, en dat genoemde heeren zich tot dat einde spoedig op reis zullen begeven.

— Het verslag der commissie, door de Tweede Kamer benoemd tot het houden eener enquête omtrent de tol op het Zwolsche diep is thans publiek gemaakt. Het verslag bevat de uiteenzetting der kwestie, gestaafd door het proces-verbaal der 13 zittingen, waarin 29 personen het getuigenverhoor hebben ondergaan. Met de bijgevoegde staten en bijlagen telt het verslag ruim 200 bladzijden.

ROTTERDAM, 14 October.

De feesten, zoo in de hoofdstad door de hooge Regering als hier ter stede door den handelsstand te geven, bij gelegenheid der spoorweg-aansluiting van Duitschland met de Nederlanden op den 17den en 20sten dezer, onderVinden eene meer dan gewone, wij zouden bijna zeggen, tot heden ongekende sympathie. Wij hebben van goeder hand vernomen, dat behalve ongeveer negentig der aanzienlijkste en hoogst geplaatste landgenooten, omtrent tachtig onzer Duitsche naburen hebben aangenomen om op het feest van den 20sten alhier tegenwoordig te zijn.

De *Köln. Zeit.* bevat een klein maar warm gesteld artikel over de aansluiting der Nederlandsche en Duitsche spoorwegen, in welke omstandigheid het blad stof tot groote blijdschap vindt, die nog verhoogd wordt, »doordien de nieuwe spoorweg tusschen twee verwante volksstammen, die door verwante koninklijke huizen worden geregeerd, een nieuwen band van vereeniging vastsnoert, die de overoude en met de natuur overeenkomstige handelsbetrekkingen tusschen Duitschland en Nederland in elk jaargetijde verzekert, en de belangen der beide natiën op nieuw ten naauwste aan elkander verbindt."

UTRECHT, 15 October.

Gisteren nacht is te dezer stede, in bijna zestigjarigen ouderdom, overleden de heer *P. P. Roorda van Eysinga*, een man wiens eervol leven geheel en al aan het Vaderland was gewijd. Bij Waterloo moedig in de wapenen, op Java hoofdambtenaar, jaren lang, te Breda, als hoogleeraar, aan de koninklijke militaire akademie een ijverig onderwijzer der Maleische en Javaansche talen, land- en volkenkunde, eindelijk, sedert den laatsten tijd, in welverdiende rust, steeds dubbel werkzaam, zoo voor het belang van Indië, als ten nutte van velerlei goede zaken, in het algemeen; maar bovenal ten genoegen zijner talrijke vrienden en tot vreugde van zijn hem innig liefhebbend gezin. — De edele overledene verwierf zich het ridderkruis der orde van den Nederlandschen Leeuw, het doctoraat (*honoris causa*) in de letteren aan de Leidsche hoogeschool, en het lidmaatschap van onderscheidene geleerde genootschappen, zoo binnen als buitenslands. Maar meer dan dat alles nog, zag hij zich o...ingd door de achting en liefde van zijne medeburgers en van allen, die een braaf en verdienstelijk man weten op waren prijs wèten te schatten.

KAMPEN, 15 October.

Niettegenstaande de klagten over de wet op de jagt en visscherij, heeft zij nu reeds groote weldaden bewezen en daaronder het verbod van het zoeken van kievits-eijeren in den broeitijd. Men heeft dit jaar kunnen opmerken hoe zeer die eijeren zijn vermeerderd en bij duizendtallen voor de Engelsche markt verzonden, en nu in den herfst zijn er gansche scharen kievitten gekoppeld om de winterreis aan te nemen. Vóór de invoering van die wet zag men die zeer schaarsch en dan nog bij kleine partijen. In deze streken is het zoeken van kievits-eijeren in Maart en April een voornaam middel van bestaan voor den nijveren daglooner.

HARLINGEN, 14 October.

Met genoegen vernemen wij, dat heden morgen het eerste ijzeren schip hier in de provincie vervaardigd, en gebouwd aan de fabrijk der heeren *Harmens Penning* alhier, met het beste gevolg is te water gelaten.

GRONINGEN, 16 October.

Bij kon. besluit van den 12den dezer zijn benoemd: tot procureur bij het provinciaal geregtshof in Groningen en bij de arrondissements regtbank te Groningen, mr. B. D. H. Tellegen, advokaat aldaar; en tot procureur bij de arrondissements-regtbank te Zierikzee, mr. J. P. N. Ermerins, advokaat aldaar.

— De herstemming voor een lid van den raad dezer gemeente heeft, blijkens de heden gehoudene stemopneming, het volgende resultaat opgeleverd. Het aantal uitgebragte stemmen bedroeg 730. Van deze bekwam de heer jhr. mr. O. Q. I. J. van Swinderen 488 stemmen en de heer F. de Witt 239. Verder werden nog 2 briefjes van onwaarde en 1 blanco briefje in de bus gevonden. De eerstgenoemde is alzoo met groote meerderheid tot lid van den gemeenteraad verkozen.

— Gisteren werd alhier gehouden de herfstvergadering voor dit jaar van de *Algemeene Vereeniging tegen het Pauperisme*. Na het openen der vergadering door den voorzitter der vereeniging, den heer S. Blaupot ten Cate, werd mededeeling gedaan van de ingekomen en verzonden stukken, en gaf vervolgens de afgevaardigde der vereeniging op het onlangs te Brussel gehouden *Internationale congres van Weldadigheid*, mr. W. de Sitter, verslag van het op die bijeenkomst behandelde. Daaruit bleek, hoe belangrijk dat congres voor het algemeene volksbelang moet worden geacht, en wat daarvan voor de toekomst mag worden verwacht.

Daarna werd, onder de in vorige vergaderingen, maar nog onafgedane zaken, ter sprake gebragt de zaak van de landverhuizing naar Suriname en Zuid-Afrika, waarbij andermaal de wenschelijkheid uitkwam, dat eindelijk ook Nederland meer partij mogt trekken van de neiging tot landverhuizing, die ook hier te lande bestaat, ten nutte zijner koloniën, bepaaldelijk Suriname.

Bij het bespreken van het punt betreffende het verloren gaan van stoffen die behouden en tot vermeerdering van welvaart aangewend kunnen worden, werd, bepaaldelijk uit het oogpunt van het algemeen belang over het geheel en uit dat van den arbeidersstand in het bijzonder, in velerlei opzigten beschouwd de niet behoorlijke verzameling en bewaring van meststoffen, waaraan zoo velen zich nog steeds schuldig maken, ook zij, van wie men dat niet zou verwachten en bij wie men vooronderstellen mogt, dat de lessen der wetenschap en de afdoende ondervindingen, vooral in Engeland enz., reeds lang de oogen hebben geopend. Men wees daarbij ook op de omstandigheid, hoe zelfs bij onze stedelijke inrigting dienaangaande veel van de beste en allergewigtigste bestanddeelen der meststoffen geheel verloren gaan.

Wijders werd bediscussiëerd en aangenomen een voorstel, ter wijziging of opheldering van art. 3 alin. *a* van het reglement der vereeniging. Daardoor zullen alsnu ook de *kerkelijke* diakonieën aan de werkzaamheden der vereeniging kunnen deelnemen. Daarna kwam ter sprake de werking der tegenwoordige armenwet. Het spreekt van zelf, dat dit hoogst gewigtig en zoo geheel op den weg der vereeniging liggende onderwerp aanleiding moest geven tot onderscheidene belangrijke mededeelingen en beschouwingen, en het kan niet missen, of het kardinale punt van armenzorg, dat op de agenda der volgende algemeene vergaderingen zal blijven voorkomen, zal al meer en meer strekken ten nutte der goede zaak, die voor de vereeniging, bijna geheel zamengesteld uit practische menschen op dit gebied, wordt behartigd. — Door de uitvoerigheid, aan de behandeling van dit punt ten deel gevallen, moesten de overige punten van beschrijving (voorstel omtrent de door de Regering te nemen maatregelen in het belang der openbare gezondheid; — voorstel omtrent het ten uitvoer brengen van algemeen belangrijke en tot de bemoeijingen der vereeniging behoorende zaken, door tusschenkomst van de vereeniging; — en voorstel omtrent het toezigt op de hoedanigheid der levensmiddelen), tot de volgende vergadering worden verdaagd, nadat nog eene commissie was benoemd, om de zaak van de ziekeen begrafenisbussen, in het belang van de mindere standen en de diakonieën te onderzoeken, en daarover te rapporteren.

— Bij de talrijke schrifturen die in de laatste dagen hier zijn gedrukt, allen betrekkelijk de verbetering der scheepvaartkanalen en de indeeling van dit gewest in waterschappen, heeft ook de heer G. Reinders, te Groot-Zeewijk, daaromtrent zijn gevoelen kenbaar gemaakt. Wij verwijzen onze lezers naar dat stuk (dat aan de lezers dezer Courant wordt toegezonden), getiteld: *Afsluiting van het Reitdiep en eene verbetering der afwatering- en scheepvaartkanalen in het algemeen;* waarin de heer Reinders verklaart ook nu nog, even als in 1842, een voorstander te zijn van die afsluiting, en zich verheugt, dat in de zoo groote behoefte aan eene verbetering van kanalen wordt voorzien door de ontworpene plannen, wier *geheel* zijne goedkeuring wegdraagt.

— De *Staats-Courant* behelst het kon. besluit, waarbij bewilliging wordt verleend tot oprigting der *Noord-Willems-Kanaal-Maatschappij*, op den voet als bij het overgelegd ontwerp van de statuten dezer naamlooze vennootschap bepaald is.

Hoe in N.-Amerika observatoria tot stand komen.

In Albany is onlangs het *Dudley-observatorium* ingewijd. Het *Dudley-observatorium* ontleent zijnen naam aan mevrouw Dudley, te *Albany*, die tot de stichting eene som van ruim 50,000 doll. (*f* 125,000) heeft bijgedragen. Een nieuw bewijs, hoe de rijken daar te lande er op uit zijn, wetenschappelijke instellingen te bevorderen.

Men herinnere zich hierbij de geweldige moeiten en inspanning, die het sinds jaar en dag heeft, om in *ons* land *één* slechts eenigzins voldoend observatorium tot stand te brengen.

AANBESTEDING.

Op Maandag den 27sten October, des middags te 12 uur, zal, door den commissaris des Konings in deze provincie, of, bij deszelfs afwezigheid, door een der leden van de gedeputeerde staten, in een der vertrekken van het provinciehuis alhier, in het bijzijn van den hoofd-ingenieur van den waterstaat in het 1ste district, onder nadere approbatie, in het openbaar, bij enkele inschrijving worden herbesteed: *Het beplanten van den grindweg van Onderdendam naar Uithuizen, tusschen de Eelswerdertil en het dorp Uskwert;* terwijl het bestek op de gewone plaatsen ter lezing ligt en nadere informatien kunnen worden aangevraagd bij den hoofd-ingenieur en bij den ingenieur van den waterstaat te Groningen.

KERKNIEUWS.

Midwolde (*Oldambt*), 15 October. Heden werd alhier tot predikant beroepen, de weleerw. zeer geleerde heer ds. H. E. Gravemeijer te Hantum en Hantumhuizen, prov. Friesland.

— Ds. Gann Dun te Fijnaart heeft voor het beroep naar Axel bedankt.

— Bij kon. besluit van den 4den dezer zijn goedgekeurd de beroepingen van predikanten, hierna genoemd, als: bij de Herv. gemeenten van Op- en Neder-Andel, op H. Slothouber, te Huizen; van Noordzijpe, op A. Begemann, te Bovencarspel; van 's Heerenhoek c. a., op W. van Elden, kandidaat; van Jaarsveld, op T. van Westrheene P.z., kandidaat; van Wommels en Hijdaard, op H. M. Lauman Wassenaar R.z, te Wervershoef; van de Ev.-Luth. gemeente te 's Gravenhage, op J. A. Schuurman, te Kampen; en van de Remonstr.-Ger. gemeente te Moordrecht, op H. C. Rogge, proponent.

TELEGRAFISCHE BERIGTEN.

MADRID, 15 October.

Het door het kabinet *Espartero – O'Donnell* opgeheven concordaat met den Pauselijken Stoel wordt hersteld en worden alle daarmede strijdige maatregelen en bepalingen vernietigd. — De wet op de demortisatie — reeds vroeger geschorst wat de kerkelijke goederen betreft — is thans ook geschorst in zake den verkoop der wereldlijke goederen. De nog hangende veilingen zijn nietig verklaard. De heer *Arguëles*, benoemd minister van justitie, is tevens belast met de portefeuille van koloniën.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 16 October.

Nederland Werk. Schuld		à $2\frac{1}{2}$	pCt.	$62\frac{1}{4}$.
Dito	Dito	» 3	»	$74\frac{1}{8}$.
Dito	Dito	» 4	»	$93\frac{1}{8}$.
Oostenrijk Metaliek		» 5	»	$73\frac{1}{4}$.
Dito	1851 en 1852	» $2\frac{1}{2}$	»	$37\frac{1}{4}$.
Dito	Nieuwe Litt. B	» 5	»	$82\frac{11}{16}$.
Dito	Nation. Metall	» 5	»	$74\frac{9}{16}$.
Spanje Onbep. St.		» $1\frac{1}{4}$	»	$23\frac{1}{4}$.
Dito Binnenl.		» 3	»	$37\frac{1}{4}$.
Portugal		» 3	»	$43\frac{7}{16}$.
Rusland Obl. *Hope* 1798 en 1816		» 5	»	$102\frac{1}{4}$.
Dito Dito 1828 en 1829		» 5	»	—
Dito bij *Hope*		» 4	»	—
Dito bij *Stieglitz*		» 4	»	—
N. Leening van 1855 bij *Stieglitz*, 5de serie		» 5	»	$92\frac{9}{16}$.
Dito	6de serie	» 5	»	$94\frac{1}{8}$.

De bank heeft haar disconto met $\frac{1}{2}$ procent verhoogd.

LONDEN, 16 October. Consols $92\frac{1}{8}$.

PARIJS, 16 October. Fransche 3 pCt. 67.20.

WEENEN, 16 October. Metalliek 5 pCt. *f* 82. Nat. Leening *f* $83\frac{1}{2}$. Wissel op Londen *f* 10.18. Zilver *f* 8.

ZEETIJDINGEN.

Binnengekomen.

AMSTERDAM 13 Oct., *van der Laan* Jantina Reinderdina, Petersb.; *Beck* Vriesland en *Potjewijd* Alida Elisabeth, Riga; *Wilmink* Hermanna Wilmink, Dantzig; *Schoon* Jacobus Cornelius, Hamburg; — 14 *Kiewit* Maria Catharina en *Donoma* Renske Hooites, Petersb.; *van Dijk* Maria Catharina, Riga; *de Jonge* Helena, Koningsb.; *Wijbes* Vriendschap, Gothenburg.

TEXEL 13 Oct., *Brouwer* Onrust, Bergen.

VLIE 10 Oct., *Naatje* Cathar. Luitgarda, Petersb.; *de Visser* Vrouw Ida, Memel; *Kooiman* Ondernem., Koningsb.; *Brouwer* Kooger Polder en 12 *Scholtens* Regina Hillechiena, Dantzig.

VLISSINGEN 12 Oct., *Kleininga* Maria Laurentia, Petersb.; *Scholtens* Grietje, Dantzig.

HOURDEL 8 Oct., *Prak* Rensina, Archangel.

FALMOUTH 10 Oct., *Sap* Vasco de Gama, v. Newc. n. Rio Janeiro.

Bij GOUDSTAART 8 Oct., *Meijer* Anna Louisa, v. Bremen n. Galveston.

PLYMOUTH 13 Oct., *v. d. Meer v. Kuffeler* Burgem. van Reenen, v. Bat. n. Amst.

LIVERPOOL 11 Oct., *Pool* Maria Catharina, Rott.

HAMBURG 12 Oct., *Loots* Emkiena, Texel; — 13 *v. d. Veen* Goede Hoop, Rugenwalde.

BREMERHAVEN 11 Oct., *Prins* Roelfina, Dantzig.

NEUSTADT 9 Oct., *Drok* Catharina, Petersb.

SWINEMUNDE 9 Oct., *Lindeboom* Franzisca, Petersb.

PILLAU 11 Oct., *Pinksterboer* Gesina, Antwerpen.

PERNAU 11 Oct., *Ruhaak* Zeven Sterren, Amst.

ODENSEE 7 Oct., *Hazelhoff* de Vrede, Bremen.

KOPPENHAGE 10 Oct., *Staal* Vr. Clara, Newc.

BOLDERAA 6 Oct., *Arema* Frije Fries, Poole; — 7 *Bakker* Frouwina, Groningen.

KROONSTAD 6 Oct., *Houtjer* Anna, Elseneur.

Vertrokken.

AMSTERDAM 13 Oct., *Boiten* Cath. Elisab., Nantes.

TEXEL 13 Oct., *Jansonius Jr.* Pelikaan, Konst.; *Hoff* Grietje Bos, Triest.

VLIE 10 Oct., *Mets* Verwachting, Exeter; *Feenstra* Sliedrecht en *Reinders* Sirius, Newc.; *Mewes* Margaretha, Koningsb.; — 12 *Mispelblom Beijer* Luiten.-Admir. Stellingwerf, Engeland en Singapore; *Mooi* Tiessina, Dantzig.

BRIELLE 13 Oct., *Koster* Dankbaarheid, Bilbao.

BROUWERSHAVEN 13 Oct., *Kramer* Ida Elisabeth, Batavia.

VLISSINGEN 10 Oct., *Kruithoff* Albertina Pieterdina, Koningsb.; *de Jonge* Margar. Meijering, Flensburg; *Voogd* Weldaad, avont.; — 11 *de Boer* Wilhelm. en Henriëtte en *Barelds* Harmonie, Triest.

LIVERPOOL 10 Oct., *Potjewijd* Albertina, Dordrecht.

PILLAU 11 Oct., *Kramer* Annette Cathalina, Amst.; *van Klooster* Gesina, Rotterdam.

MEMEL 8 Oct., *Rijf* Harlingen en *Brouwer* Elisabeth, Harlingen.

KIEL 11 Oct., *Pronk* Wilhelmina Maria, Nestved.

SWINEMUNDE 9 Oct., *Walker* Margaretha, Termunterzijl; *Pomper* Fennechina Catharina, Emden.

BOLDERAA 8 Oct., *Oosterveen* Pieter, Malmo; *Tuntelder* Christina, Londen; *Menses* Jonkvr. Maria, Holland.

KROONSTADT 4 Oct., *Sissingh* Minister van Bosse, Londen.

ARCHANGEL 20 Sept., *de Boer* Everhardus, Amst.

In lading.

LONDEN 11 Oct., *Goedkoop* Noordster, Holland.

Zeilklaar.

CADIX 4 Oct., *Potjewijd* Herman Albert, Amst.

Groningen, 15 Oct. Binnengekomen de nieuwgebouwde schooner Elizabeth Helena, groot 120 last, kapit. *R. Coerkamp*, van Schiermonnikoog, gebouwd op de werf van *W. J. Hooites*, te Hoogezand.

Delfzijl, 15 Sept. Binnengekomen 12 Oct., *Dauwes* Venus, Oldenburg; *Geltes* 2 Gezusters, Bremen; *Barghoorn* Vr. Trientje, Emden; *Kreek* 2 Gebroeders, Bremen; *Slik* Jonge Willem, Pruiss. Polder; *Top* Vr. Elisabeth, Emden; *Klein* Jantiena en *Heins* Frouwina Margar., Hamburg; — 14 *Suk* Welvaart, Bremen; *de Vries* Hoop en Welvaart, de Jähde; *Venninga* Fenna en *Gast* Harmina, Noorwegen.

Vertrokken 12 Oct., *Kragt* Vr. Antje, Emden; *van Wattum* Henderika, *Lodewijks* Cath. Arendina, 13 *Schelts* Catharina en *v. Bijssum* Geziena, Noorw.; *Katt* Stad Emden, Emden; — 14 *Spithorst* Lubbech., Noorw.; — 15 *Huizing* Delia, Petersburg.

LIJST DER NEDERLANDSCHE SCHEPEN welke de Sond gepasseerd zijn.

10 Oct. *Oldenburger*, Catharina, v. Petersb. n. Montrose, met vlas.
Koster, Margaretha, v. Riga n. Amst., m. balken.
Peper, Alida, v. Riga n. Rott., m. gerst.
Poelman, Everhardus, v. Petersb. n. Engeland, m. beenderen.
Hitman, Twee Gebroeders, v. Petersb. n. Amst., m. talk.
Meeter, Hensina, v. Stockholm n. Hull, m. ijzer.
de Jonge, Gezina Jantina, v. Reval n. de Maas, m. rogge.
Hasewinkel, Grietje Mellema, v. Petersb. n. Antw., m. lijnz.
Graafhuis, het Toeval, v. Stettin n. Christiania, m. rogge.
Douwes, Geerdina, v. Petersb. n. Amst., m. rogge.
Walker, Margaretha, v. Stettin n. Termunterzijl, m. balken.
Ebes, Grietje, v. Memel n. Harl., m. hout.
Eggers, Bellona, v. Riga n. Antw., m. balken.
Scholten, Alida Ikina, v. Koningsb. n. Bayonne, m. tarwe.
de Haan, Sjoumenta, v. Petersb. n. Leeuw., m. lijnz.
de Boer Sap, Zwaant. Thelina, v. Petersb. n. de Maas, rogge.
11 —— *de Boer*, Alida Elizab., v. Memel n. Harl., m. hout.
Wolkammer, Ida, v. Petersb. n. de Noordzee, m. rogge.
Rijf, Harlingen, v. Memel n. Harl., m. hout.
Romkes, Johanna Carolina, v. Koningsb. n. Hull, m. vlas.
Brouwer, Elisabeth, v. Memel n. Harl., m. hout.
Heddes, de Vlijt, v. Koningsb. n. Kooger Polder, m. tarwe.
Ploeg, Jacoba Christina, v. Memel n. Harl., m. hout.
de Groot, Twee Gebroeders, v. Koningsb. n. Amst., m. tarwe.
Wegener, Gebroeders, v. Liverp. n. Riga, m. zout.
De wind den 10 Oct. O.Z.O., Z.Z.O., Z.O.; den 11den Z.O.

LAATSTE BERIGTEN.

Binnengekomen.

TEXEL 15 Oct., *Coerkamp* Gebr. Coerkamp en *Holscher* Elisabeth Jacobina, Petersb.; *Hazewinkel* Veendam, Archangel.

VLIE 13 Oct., *de Boer* Boreas, Newc.; *Wijma* Stad en Lande, Riga.

MONTROSE 11 Oct., *Potjewijd* Athena, Riga.

FALMOUTH 11 Oct., *Vegter* Beerta Schuringa, Galatz; — 12 *Wever* Henriette, Ibraila.

NORTH SHIELDS 10 Oct., *Meijer* Margaretha, Zwolle; — 11 *Pot* Niessina Gebka, Gron.; *Olthoff* Catharina, Kampen; *Feenstra* Sliedrecht, Amst.; *Tuinsma* Adolph Eduard, Hartlepool.

DUINKERKEN 11 Oct., *Smit* Alegonda Rensina, Nerva.

CALCUTTA 6 Sept., *Tonjes* Everdina Elisabeth, Melbourne.

DANTZIG 10 Oct., *Duin* Jantina Frouwina, Gothenburg; *Mulder* Harmonie, Koppenhage.

Vertrokken.

TEXEL 14 Oct., *Goodde* Antilope, Havana.

VLIE 13 Oct., *Wijnhorst* Jan Jacob, Newc.

CARDIFF 11 Oct., *Pot* Grietje Weemhoff, Rott.

ZANTE 12 Sept., *Bart* Eelka Maria, Stettin.

CHESME en ALAZZATA 2 Oct., *de Boer* Joan en *Klasen* Antje, Falmouth.

DANTZIG 10 Oct., *Kuper* Gesina en *de Haan* Agneta Juliana, Amst.; — 11 *de Boer* Vriendschap, Rott.; *de Jong* Dina Immegina, Antwerpen.

Calmar, 7 Oct. Het schip Antje, kapit. *Bultje*, van Petersburg naar Elseneur, is den 5den dezer op de kust van Oland gestrand en wrak geworden; de lading zal in het wrak verkocht worden.

Elseneur, 11 Oct. Het schip Ida, kapit. *Wolkammer*, v. Petersb. n. Bremen, is met gebroken boegspriet te Koppenhage binnengeloopen.

SCHEEPSVRACHTEN.

Groningen, 15 Oct. Naar Ipswich 15 sh. en 10 pCt. per 10 quart. haver. Van Newcastle op hier £ 13 per keel steenkolen.

230ste STAATSLOTERIJ. Prijzen van *f* 100 en daarboven.

Trekking der Vijfde Klasse.

13*de Lijst*. No. 14718 *f* 1000; nos. 3355 en 15967 ieder *f* 400; nos. 2386 en 4829 ieder *f* 200; nos. 3088, 3108, 3619, 3790, 4571, 4995, 5499, 7615, 10524, 12702, 13927 en 15195 ieder *f* 100. — 14*de Lijst*. No. 1152 *f* 1000; no. 2406, 10740 en 14073 ieder *f* 400; no. 3100, 4593, 9323, 13118 en 16087 ieder *f* 200; nos. 2466, 4816, 5500, 5943, 6263, 6312, 8978, 9366, 9498, 9815, 13328, 13977, 13997, 16552, 17548 en 19208 ieder *f* 100.

BURGERLIJKESTAND.

Van den 10den tot en met den 16den October 1856 zijn te *Groningen* geboren 13 zoons en 13 dochters; gehuwd 4 paren; overleden 9 ouden en 2 jongen.

HANDELSBERIGTEN.

GRAANMARKTEN.

ROTTERDAM, 13 *October*. Tarwe: N. Zeeuwsche, Vlaams. en Overm. vond heden tot 25 ct. lager trage koopers; goede en puike *f* 13,50 a *f* 14,75; mindere *f* 11,25 a *f* 13,25; jarige *f* 14,50 a *f* 16,50; roode weinig ter markt en ruim vorige prijzen: 160, 161 ℔ n. Hoogl. Kleefs. *f* 470 a *f* 475; 158 ℔ n. Roode Nassaud. *f* 480; 162 ℔ dito Bovenl. Ris *f* 520; 162, 164 ℔ Petersb. Cub. *f* 390, *f* 395, *f* 415; 155 ℔ jar. with. Pools. *f* 515. — Rogge: Overm., Zeeuws. en Vlaams. vond bij minder aanvoer, voor de beste partijtjes tot ruim vorige prijzen genegen koopers, mindere 10 ct. lager, *f* 8,25 a *f* 9,40. Voorts 147 ℔ N. Rijn *f* 265; 150 ℔ Amerik. *f* 290 a *f* 295; 143 ℔ Stockh. *f* 250 a *f* 255; 145 ℔ Turksche *f* 230; 145, 146 ℔ Arch. *f* 255, *f* 258, *f* 260. — Gerst: Zeeuws., Vlaams. en Overm. Winter *f* 6,60 a *f* 7,80; dito Zomer *f* 6,30 a *f* 7. Voorts 124 ℔ Oldamm. Winter *f* 210. — Haver: Zeeuws. en Inl. Korte *f* 3,70 a *f* 4,70; dito Lange *f* 3 a *f* 4,20. — Boekweit, waarvan het verkoopsgewigt thans op 140 ℔ bepaald is: Noordbrab. *f* 258, *f* 260, *f* 265; Steenb. en Rozend. *f* 270; Vlaamsche *f* 260; Rijn *f* 260, *f* 265, *f* 270. — Erwten slap: Zeeuws. Groene *f* 8,25 a *f* 9,25; groote dito *f* 8,75 a *f* 10,25; Gelders. Graauwe *f* 12 a *f* 14. — Boonen: Bruine en Witte lager; Zeeuws. en Walch. Witte *f* 9 a *f* 10,75; dito Bruine *f* 9 a *f* 12; dito Paardenboonen 20 ct. hooger, *f* 5,50 a *f* 7,80. — Koolzaad: Vlaamsch gestort 81 a 82 p. vl.; dito in zakken 81 p. vl.; Zeeuwsch in zakken van 74 tot 81 p. vl.; dito gestort $77\frac{1}{2}$ p. vl. — Overm. in zakken 72 p. vl. tot 80 p. vl.; Zomer $56\frac{1}{2}$ p. vl. — Kanariezaad 25 a 50 ct. hooger, *f* 13,50 a *f* 14,50.

ROTTERDAM, 14 *October*. Tarwe: 157 ℔ Roode Nassaud. *f* 450. Rogge: 145, 146 ℔ Archang. *f* 252, *f* 260.

AMSTERDAM, 15 *Oct*. Tarwe en Rogge bij gerijven als voren, verkocht van Tarwe: 127 ℔ o. witb. Pools. *f* 530; 128 ℔ j. b. dito *f* 485, *f* 490; 127 ℔ dito *f* 480; 126 ℔ n. Gron. *f* 360. — Van Rogge: 118, 120 ℔ Arch. *f* 246, *f* 252. — Boekweit slap en zonder handel.

Koolzaad op het najaar $\frac{1}{2}$ p. vl. hooger; verkocht: Oost-Ind. a $67\frac{1}{2}$ p. vl., 9 vat olie in Nov. $86\frac{1}{2}$ p. vl.. — Lijnzaad in de puike soorten prijsh.: 108 ℔ Petersb. *f* 335; 113, 114 ℔ Bessarabië *f* 370; 110 ℔ Krimsch *f* 350. — Raapolie dadelijk niet williger, op levering in een prijs: op 6/w. *f* 51,50; vlieg. *f* 50; Nov. *f* 49,75 a *f* 49,50 a *f* 49,75; Dec. *f* 49,50 a *f* 49,25 a *f* 49,50; Mei 1857 *f* 46,75 a *f* 46,50. — Lijnolie dadelijk en op levering iets flaauwer: op 6/w. *f* 42,25; vlieg. *f* 41; Nov. *f* 40,50; Dec. *f* 38,75 a *f* 39. — Hennepolie op 6/w. *f* 46,25; vlieg. *f* 45.

LONDEN, 13 *Oct*. Van inl. Tarwe was heden niet veel ter markt en daarenboven vochtig. Vreemde was echter in ruime hoeveelheid aanwezig, waarvan de beste kwal. tot de notering van l.l. Maandag tragelijk van de hand ging, doch de mindere soorten moeten 1 a 2 sh. lager worden genoteerd. Van Haver was alleen puike soort prijshoudend. — Gerst weinig begeerd. Boonen en Erwten goed prijshoudend. *Van den* 15*den*. Granen onveranderd bij zeer weinig affaire.

VEEMARKTEN.

VEENDAM, 14 *Oct*. Op de heden gehouden najaarsmarkt te Wil-

dervank, was een tamelijk getal runderen aangebragt: de prijzen ware hoog, doch de handel slap; kalfkoeijen werden van ƒ 100 tot ƒ 170 verkocht, vaalmelkte van ƒ 50 tot ƒ 120, en vette van 46 tot 50 cts. het Ned. ℔; varkens vlug van de hand en eenigen werden er zelfs tot ƒ 40 verkocht.

LONDEN, 13 *Oct.* Ter markt waren heden: 5868 runderen, 128 kalveren, 17,910 schapen en 530 varkens. Schapen iets hooger; puike runderen prijsh.; kalveren en varkens onveranderd.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 15 *October*.

NEDERL., Werk. Schuld 2½ pCt. 62½, 62⅝, 62 5/16; Dito Dito 3 pCt. 74⅛; Dito Dito 4 pCt. 93¼, 93 3/16; O. I. Leening 4 pCt. 92½; Amortisatie-Syndicaat 3½ pCt. 88⅞. — BELGIE, bij *Rothschild* 2½ pCt. 51. — SPANJE, Onb. Stukk. 1¼ pCt. 23⅝, 23 11/16, 23 11/16; Dito 3 pCt. 41¾; Dito Binnenl. a 6/m. 3 pCt. 37⅝, 37¾, 37 11/16; Coupons-Bewijzen 5⅛. — PORTUGAL, te Londen 3 pCt. 43⅝, 43¾, 43 11/16. — RUSLAND, Oblig. *Hope en Co.* 1798 en 1816 5 pCt. 102⅛, 102¼, 102⅛; Dito 1828 en 1829 5 pCt. 101¾; Cert. bij Dito 1831 en 1833 5 pCt. 91¼; Dito bij *Hope* 4 pCt. 83⅞; Dito bij *Stieglitz en Co.* 4 pCt. 83½; Dito van Inschr. in Assign. 6 pCt. 62½. — POLEN, Cert. 4 pCt. 76⅞, 77; Aand. m. Loting 500 fl. ƒ 152½, 153.

OOSTENRIJK, Metall. 5 pCt. 72⅞, 73, 72 15/16; Dito Nation. 5 pCt. 74 3/16, 74⅛, 74 3/16; Dito Nieuwe 1847 2½ pCt. 37 15/16, 37⅞; Dito 1851 en 1852 2½ pCt. 37 15/16, 37⅞; Dito Nieuwe en Dito 1854 5 pCt. 82⅛, 82¼; N. Weener Loten v. 250 fl. 1854 ƒ 305; Oostenr. Bank Act. ƒ 1195; Braz. 5 pCt. 98⅝; Mexik. 20 5/16, 9/16, 5/16; Dito Onb. 20¼, ⅛, ¼; Gren. 21 5/16, ¼, 5/16; Dito Onb. 21 3/16, ¼, 3/16; Ecuador 14¾; Dito Onb. 14⅛, ¼; Venez. 32; 5 pCt. Russen bij *Stieglitz* 5de Serie 92⅝; Dito 6de Serie 94⅛, ⅜, ¼; Eng. Russen 96½; 5 pCt. Thes. Amst. 101¼.

Holl. fondsen waren heden, bij geringe affaire, vrij vast. — De meeste soorten van vreemde effecten waren tot verminderde koersen verkrijgbaar. In Oostenr. vertoonde de handel eenige levendigheid.

Spaansche Cred. ƒ 65; Aand. Beijersche Spoorw. ƒ 33, ƒ 32.

Koers van het Geld: Beleen. 5; Prolong. 5; Disc. 4½ pCt.

Laatste prijzen te 5 uur: Integralen 62 5/16; Spaansche 1¼ pCt. 23 11/16; Binnenl. 3 pCt. 37 11/16; Metall. 5 pCt. 72 15/16.

ADVERTENTIEN.

D*** Het BESTUUR der AKADEMIE van BEELDENDE KUNSTEN, BOUW-, TOEGEPASTE WERKTUIG-, NATUUR-, SCHEI-, WIS- en ZEEVAARTKUNDE, onder den naam *MINERVA*, te *GRONINGEN*, brengt, ter voldoening aan het voorschrift van de Wet, ter kennis van de belanghebbenden, dat de jaarlijks in October bepaalde VERGADERING, die op DINGSDAG den 21sten dier maand, des avonds te 6½ uur, moet gehouden worden, zal plaats hebben in het CONCERTHUIS te *Groningen*.

In die Vergadering zal VERSLAG van den STAAT der AKADEMIE worden gedaan, en daarin zullen de ten vorigen jare behaalde PRIJZEN aan de LEERLINGEN worden uitgereikt, zonder dat, om daartoe leidende redenen, door het houden eener Redevoering, of op eenige andere wijze, aan dit een en ander voor ditmaal een meer feestelijk aanzien kan worden gegeven.

Het Bestuur voornoemd:
Namens hetzelve,
C. U. J. HUBER, *Secretaris*.

NEDERLANDSCH BIJBELGENOOTSCHAP,

AFDEELING *LEENS*.

OPENLIJKE VERGADERING op ZONDAG den 19den October e. k., des namiddags te *twee* uur, in de KERK der HERVORMDEN te *Ulrum*. Redenaar: Ds. **T. F. UILKENS.** Door de **ZANGVEREENIGING *DE MARNE*** zullen eenige GODSDIENSTIGE ZANGSTUKKEN uitgevoerd worden. **Collecte ten behoeve der Bijbelverspreiding.**

Na de Godsdienstoefening, Vergadering der LEDEN en BEGUNSTIGERS ten Huize van den Heer J. SLEUVER.

De Secretaris der Afdeeling:
J. DOUWES, JR.

HUWELIJKS-, GEBOORTE- EN STERFBERIGTEN.

*** Ondertrouwd:

A. TH. FOLKERSMA,
Doctor in de Genees-, Heel- en Verloskunde,
met
G. J VERSCHUIR.

GRONINGEN, 15 October 1856.
Eenige kennisgeving.

*** Getrouwd:

E. R. DAMSTÉ,
Med. et Chir. Practicus,
met
E. H. KRIJTHE.

BEDUM, 12 October 1856.
Eenige kennisgeving.

*** Getrouwd:

P. G. DE MAAR
met
E. H. BUINING.

GRONINGEN, 15 October 1856.

*** GRONINGEN, 11 October 1856. Heden beviel van een' ZOON G. BERGS, geliefde Echtgenoot van
J. VAN DRIELST.
Eenige kennisgeving

*** Voorspoedig bevallen van een' ZOON A. M. BENES, geliefde Echtgenoot van den Scheepskapitein
B. A. POTJER.
SAPPEMEER, 13 October 1856.

*** Bevallen van eene DOCHTER E. C. FOLKERS, geliefde Echtgenoot van
P. VAN ZWEEDEN,
Boekhandelaar.
GRONINGEN, 14 October 1856.

*** Bevallen van eene *DOCHTER* E. E. G. J. ALOFS—VINKE.
GRONINGEN, 16 October 1856.

*** Gisteren overleed alhier, in den hoogen ouderdom van 84 jaren, Mejufvrouw M. DAMSTÉ, Weduwe J. MARISSEN, waarde Behuwdmoeder en Grootmoeder van:
Mr. J. POTTER VAN LOON.
Mr. E. VAN LOON.
GRONINGEN, 13 October 1856.
Eenige kennisgeving.

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

gedaan te *Groningen*; medegedeeld van wege het Genootschap: *Ter bevordering der Natuurkundige Wetenschappen.*

October 1856.

DAGEN.	BAROMETER op 0°.			THERMOMETER.			VOCHTIGHEIDS-TOESTAND.			WINDSTREEK.			LUCHTGESTELDHEID.		
	8 uur.	2 uur.	8 uur.	8 u.	2 u.	8 u.	8 u.	2 u.	8 u.	8 uur.	2 uur.	8 uur.	8 uur.	2 uur.	8 uur.
5	758,47	758,08	758,11	13,8	19,0	16,0	0,96	0,83	0,98	Z.t.W.	Z.t.W.	Z.W.t.W.	bewolkt.	bewolkt.	betrokken.
6	761,62	763,56	765,07	13,2	13,8	10,3	0,98	0,81	0,88	W.t.Z.	N.	N.t.O.	betrokken.	„	wein. bew.
7	764,51	762,10	761,49	9,1	13,5	11,8	0,82	0,84	0,91	O.N.O.	O.N.O.	O.	„	„	„
8	759,22	759,14	760,18	13,6	14,8	12,6	0,98	max.	max.	O.	Z.Z.W.	Z t.W.	„	betrokken.	bewolkt.
9	761,96	764,87	767,57	13,3	13,6	12,2	max.	0,92	0,93	W.Z.W.	N.	N.	„	„	betrokken.
10	769,62	768,70	767,99	11,5	14,4	13,6	max.	0,96	0,99	N.O.	O.N.O.	N.O.t.O.	„	bewolkt.	„
11	764,61	762,33	761,97	12,0	16,0	14,8	0,99	0,94	0,97	O.N.O.	O.t.N.	O.N.O.	„	„	„

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.

AFSLUITING VAN HET REITDIEP

EN EENE VERBETERING DER

AFWATERING- EN SCHEEPVAARTKANALEN

IN HET ALGEMEEN.

Eene lage en spoedige afstrooming van het water is even noodzakelijk voor den landbouwer, als eene bemesting en bewerking van den akker; bij verzuim van het eerste, vereischt het laatste meerdere uitgaven. Alleen met inachtneming van beide is de hoogste opbrengst van den grond te verkrijgen.

't Is waar, dat, om eene lage en spoedige ontlasting van het water te verkrijgen, somwijlen uitgaven vereischt worden, die aanzienlijk zijn en niet dadelijk door de eersten of tweeden oogst vergoed worden. Vandaar dat velen terug worden gehouden, om te besluiten tot het uitvoeren van werken, noodzakelijk om [illegible] toestand te erlangen, zonder er op te letten dat de kosten besteed aan het droog leggen van den grond, eene uitgaaf is, waardoor voortdurend de akker verbeterd en meer geschikt wordt gemaakt voor plantengroei, ten gevolge waarvan minder mest noodig is, en het bewerken minder arbeid vordert; — zoodat het kapitaal besteed om de [illegible] spoedig van het overtollige water te ontlasten, niet alleen wordt vergoed door meerdere opbrengst, maar ook door later minder uitgaven.

Om van andere, min edele drijfveren niet te spreken, houd ik vooroordeel tegen nieuwe ontwerpen en voorliefde voor dat wat onze voorzaten tot stand bragten, voor de drijfveer, waarom sommigen de ontworpene kanalisatie voor dit Gewest bestrijden en heeft deze mogelijk aanleiding gegeven tot verspreiding van een gezegde, dat ik thans tegen eene afsluiting van het Reitdiep zoude zijn.

Belanghebbende ingelanden bij een verbeterden water-afvoer op het Reitdiep hebben mij dringend verzocht mijn gevoelen dienaangaande te willen openbaren, waaraan ik gaarne voldoe, door te verklaren, dat ik heden, even als in 1842, eene afsluiting van het Reitdiep als dringend noodzakelijk acht voor die sluizen, welke op dat diep uitwatering hebben, ten einde eene lage en spoedige afstrooming te verkrijgen voor die gronden, welke door die sluizen het water moeten afvoeren. Om nu allen twijfel weg te nemen, of ik veel waarde hecht aan genoemde afsluiting, geef ik in het hier achter gevoegde woordelijk terug wat ik in 1842 daaromtrent aanmerkte.

Ik mag bij deze gelegenheid niet terughouden, dat, mijns inziens, de provinciale regering in de gelegenheid verkeert, iets te verwezenlijken, waaraan in ons gewest zoo groote behoefte bestaat, namelijk aan eene verbetering van kanalen voor afvoer van water en voor scheepvaart; — een werkkring voor die regering wel moeijelijk en waaraan veel arbeid verbonden is, maar aan de andere zijde benijdenswaard dat zij geroepen is, om te geven wat het belang der provincie reeds voorlang vorderde. Velen met mij zullen zich verheugen, dat in die behoefte wordt voorzien door de ontworpene plannen, niet omdat wij over de verschillende plannen met de ontwerpers eenstemmig denken, — dit is in dergelijke ontwerpen van zoo grooten omvang bijkans niet denkbaar, — maar het *geheel* draagt eene goedkeuring weg. En of het geprojecteerde nieuwe kanaal in de behoefte van de groote scheepvaart zal voorzien, dan of daarvoor dienstbaar zal worden gemaakt het bestaande Damsterdiep, [illegible] houden de daarstelling van het een of het ander voor eene weldaad en van het hoogste belang voor de Provincie.

G. REINDERS.

GROOT ZEEWIJK 16 Oct. 1856.

Beschouwing van de Afwatering op en van het Reitdiep, voor en na eene Afsluiting van hetzelve op de hoogte van de Zoutkamp.

De tijd nadert, waarop eene afsluiting van het Reitdiep óf bewerkstelligd óf verworpen moet worden, aangezien de waterkeeringen bijlangs hetzelve reeds lang verhoogd en verzwaard hadden moeten worden, doch welk werk van het al of niet afdammen van het Reitdiep afhankelijk is gemaakt, en die bij niet afsluiting gebiedend eene verhooging en verzwaring vorderen.

Bij het verwerpen eener afdamming zal het thans levende geslacht de kosten van het verzwaren der dijken moeten dragen, en verstoken zijn van de groote voordeelen, welke eene afsluiting der rivier ongetwijfeld zal opleveren, daar toch, de uitvoering van zoodanig werk eenmaal afgekeurd zijnde, na een onderzoek als nu te dezer zake aan twee commissiën is opgedragen, niemand ligt weder den last zal hebben noch de moeite op zich nemen, om de uitvoering van hetzelve andermaal onder de aandacht van het Hooge Landsbestuur te brengen. Dan kan zulks alleen met nieuwen moed weder opgevat worden door een nageslacht, helderder van verstand, krachtiger van geest, minder door vooroordeelen bezield, en met juister inzigten omtrent deszelfs waar belang. Dat zal dan de vruchten inoogsten, welke deszelfs vaderen, hoezeer daaraan groote behoefte hebbende, uit traagheid en onverschilligheid zoet dommelende veronachtzaamd en verwaarloosd hadden. Ons blijft dan alleen de gedachte over van het goede te hebben gewild.

De algemeen hooge waterstand in den herfst van 1841 en in dezen winter heeft velen naar redmiddelen doen omzien, om uit dezen nood te geraken; doch de middelen, welke men zal aangrijpen, zullen denkelijk veelal van plaatselijk belang en geenszins voor velen of voor het algemeen voordeelig zijn. Men zal de wonde niet peilen, het kwaad niet in den hartader aantasten; men zal niet trachten radicaal te genezen, maar zich bloot bij eene palliative geneeswijze blijven bepalen en daardoor op den duur de kwaal verergeren. Eigenbelang, gezetheid tot behoud der vaderlijke instellingen en gewoonten, blinde ingenomenheid met onze oude geïsoleerde zijlvestenijen — zietdaar de klippen, waarop men in dezen zoo ligt weder verzeilt en schipbreuk lijdt.

Wat men ook zegge of schrijve tot verbetering van onzen gewestelijken landbouw, alle raadgevingen zijn te vergeefs, alle pogingen doelloos en onvruchtbaar, zoo niet de landerijen tijdig en tot eene genoegzame laagte het water kunnen slijten; en wat beteekent het voortbrengen der hoogst mogelijke opbrengsten van landhuishoudelijke produkten, zoo er niet gezorgd wordt, dat de handel dezelve op eene min kostbare wijze opnemen en verzenden kan? Men denke slechts aan het naburige Drenthe, en dan nog maar alleen aan de menigte eeuwen-oude eiken, welke aldaar gevonden worden, en die wegens gemis aan gemakkelijk en onkostbaar vervoer genoegzaam geene waarde hebben.

Wil men den landbouw en koophandel bevorderen, men zorge dán, dat de landerijen tijdig droog gelegd kunnen worden en het water tot eene genoegzame laagte kan afstroomen; want dit is het alphabet der landhuishoudkunde; dit is in ons zoo vochtig, waterrijk en laagliggend vaderland met zijnen uitgestrekten, aangeslijkten kleibodem de voorname spil, waarop in de landhuishouding alles moet draaijen: — maar men zorge tevens ook, dat de handelaar schielijk en op eene zekere, gemakkelijke en onkostbare wijze zijne handelswaren kan ontvangen en verzenden. Dit zijn gewis hoofdvereischten, bij gemis van welke én landbouw én handel in een' min bloeijenden, in een' kwijnenden staat moeten blijven verkeeren.

Wij willen onze beschouwing alleen tot de waterlozing beperken en hier niet gedenken aan de voordeelen, welke uit eene afsluiting ten aanzien van minder onderhoud aan oever, en zeeweringen bijlangs het Reitdiep zouden voortvloeijen, of aan te verkrijgen verbetering in scheepvaart op het diep zelf, evenmin aan de meer gemakkelijke communicatie in de provincie, welke eene afsluiting ten gevolge zoude hebben: alléén willen wij hier overwegen, of de af- en uitwatering van meer dan 100,000 bunders land bij eene afsluiting van het Reitdiep al dan niet zal winnen.

Mijne landerijen hebben noch voor- noch nadeel bij eene afsluiting; zij komen in geene de minste aanraking met eenig zijlvest; ook heb ik geene bijzondere betrekkingen of bezittingen, welke daarmede in eenige aanraking komen; gevolgelijk kan eigenbelang — eene zoo magtige drijfveer bij ons doen en laten — nimmer invloed op mijne beschouwing en wijze van zien uitoefenen: neen, alleen de overtuiging, dat de afsluiting voor een groot deel der ingezetenen van dit gewest voordeelig is, deed mij daarin steeds groot belang stellen, en heeft mij nu doen besluiten, mijne beschouwing aan het oordeel van het publiek te onderwerpen; en alleen op grond

verhoogd), de Schaphalsterzijl omstreeks 2 uren en de [illegible] het Reitdiep alsdan gevuld is met 2¼ uur met afstroomen zullen hebben opgehouden, het Reitdiep alsdan gevuld is met 2¼ uur met afstroomen zullen hebben opgehouden, en dat dan de vloed op hetzelfde oogenblik 84 dm. voor 1,63 el afstroomend water, en dat dan de vloed op hetzelfde oogenblik 84 dm. voor de afsluitingssluis zal zijn gedaald, of gelijk zal staan met de binnenwaterhoogte van het Reitdiep en het oogenblik dus dáár is, dat zij met afstroomen zal beginnen. Nu heeft de afsluitingssluis het water op het Reitdiep slechts te verlagen, voor de Wetsingerzijl 8 dm., voor de Schaphalsterzijl 17 dm. en voor de Kommer- en Aduarderzijlen 27 dm., vóór en aleer dezelve weder een' aanvang met afstroomen zullen kunnen maken; voorwaar eene zeer geringe verlaging in vergelijking van 't geen thans geheurt, nu de vloed van af het geheele Reitdiep terug moet loopen. Nu toch moet deze verlaging voor de twee laatstgenoemde zijlen 1,17 el en voor de Schaphalsterzijl 1,07 el beloopen. Derhalve zullen na eene afsluiting ook de lager peil hebbende zijlen eerder een' aanvang met afstroomen maken dan thans, terwijl de hooger peil hebbende bestendig zullen blijven doorstroomen. Stellen wij den tijd voor het vroeger beginnen van stroomen voor de lager peil hebbende zijlen op 1¼ uur, en voegen wij hierbij den 2¼ uur langer' tijd van uitstroomen op het Reitdiep, dan winnen deze door eene afsluiting 4 uren in tijd van afstroomen, zijnde nagenoeg eens zoo lang als thans; waarbij nog komt het aanzienlijk meerder verval, zoo als in de eerste beschouwing is aangetoond. De hooger peil hebbende zijlen blijven na eene afsluiting doorstroomen, en als deze met afstroomen zullen eindigen, zal de aanvulling van het Reitdiep alleen voor de lagere overblijven, welke ook dan niet met afstroomen zullen ophouden.

Veel zouden wij hier nog kunnen bijvoegen, wilde men in al de details treden, waarvoor het onderwerp zoo veel stofs geeft; maar overtuigd zijnde, dat, hoe men ook hetzelve beschouwe, hetzij bij veel of weinig vallenden regen, bij gewone of hooge vloeden, altijd zal moeten blijken, dat eene afsluiting van het Reitdiep wenschelijk en groote voordeelen, ja meer en belangrijker, dan hier zijn geopperd, zal opleveren.

Zietdaar, mede-ingezetenen! in korte trekken mijne gedachten over de voordeelen, welke de uitwaterende zijlen na eene afsluiting van het Reitdiep zullen verkrijgen; de uitvoering blijft welligt voor onze nakomelingen bewaard; doch met eene halve eeuw, of wel iets vroeger of later, den juisten tijd nu reeds te bepalen is niet mogelijk, maar eenmaal zeker zullen de lage slikken nevens de Zoutkamp en daaromtrent aanzienlijk verhoogd zijn, waardoor het Reitdiep minder inhoud zal verkrijgen, en dien ten gevolge minder afstroomend water, dat door de zijlen afstroomt gedurende de afsluitingssluis door den vloed gesloten is, kunnen bergen; en het nageslacht zal ons hebben te beschuldigen, van de gunstige gelegenheid voor eene afsluiting te hebben laten voorbijgaan. Moge onze vrees ijdel zijn en het heilrijke plan geene verwerping ondergaan.

NOORDPOLDER, Februarij 1842. G. REINDERS.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.

binnenwaterstand, zal hebben, om op het Reitdiep te blijven uitstroomen, nadat de afsluitingssluis door den opkomenden vloed gesloten zal zijn, zullen wij de volgende stelling aannemen, namelijk, dat zonder eene afsluiting het Reitdiep, buiten de bovengenoemde 35 dm., thans zal gevuld worden met even veel vloed- als afstroomend water; in dat geval zouden zeven zijlen (hieronder zijn de twee spilsluizen in Groningen begrepen) gelijk aan den vloed zijn, en dus zoude de aanvulling van het Reitdiep door veertien magten of zijlen geschieden: — verder zullen wij aannemen, dat de afsluitingssluis zich sluit op hetzelfde oogenblik als hier boven gezegd is, en dat zonder deze sluiting het Reitdiep dan in 2½ uur met 105 duimen water, dat voor de eene helft uit vloed- en voor de andere helft uit afstroomend water bestaat, zal gevuld worden. Indien men nu den vloed belet, om aan deze aanvulling van het Reitdiep deel te nemen, dan moet volgen, dat de zeven sluizen hiertoe vijf uren noodig hebben. Het volgende zal deze stelling bewijzen. De sluiting der afsluitingssluis is gezegd te geschieden 52 min. na laag water; gevolgelijk moet de vloed dan reeds voorbij het punt der afsluiting 52 min. op het Reitdiep gestroomd hebben, doch hij kon dit niet wegens het hem tegenstroomende water van boven; hij moet desniettemin eene verhooging in den waterstand buiten de afsluitingssluis veroorzaken: — deze verhooging bedraagt in 52 min. 35 dm., aangezien de rijzing van den vloed op 42 dm. per uur is gesteld, zoo als ons uit het verschil in afloop van hoog tot laag water is gebleken. Verhoogt nu alleen de vloed met een verhang van 84 dm. tot Groningen (want als dezelve te Zoutkamp 2 uren heeft gewassen, dat gelijk aan 84 dm. staat, wordt hij te Groningen eerst merkbaar) — het water in het Reitdiep bij de Zoutkamp per uur met 42 dm. en dus in 2½ uur tijds met 105 dm., dan is het onbetwistbaar zeker, dat, wanneer deze aanvulling alleen door het afstroomend water der zeven zijlen in den tijd van 5 uren geschiedt, er in dezen tijd veel meer vloed- dan afstroomend water op het Reitdiep moet komen. Het is dus niet twijfelachtig, of alle zijlen zullen bij eene afsluiting 2½ uur langer tijd van uitstroomen hebben.

Wij gaan dus thans over, om te onderzoeken, of de lager peil hebbende zijlen bij eene afsluiting ook eerder dan thans met afstroomen zullen beginnen.

Om dit te kunnen bepalen, is het noodig op het hierboven gezegde terug te komen, namelijk: er is aangenomen, dat de afsluitingssluis zich 52 min. na laag water zoude sluiten en dat de zeven zijlen alleen vijf uren noodig zouden hebben, om het Reitdiep (boven de meergemelde 35 dm., waarmede hetzelve vóór de sluiting der afsluitingssluis reeds zoude gevuld zijn) met nog 105 dm. water aan te vullen; dus zoude, na omkomst van 5 uren + 52 min., het Reitdiep gevuld zijn alléén door afstroomend water met 1.40 el en alzoo zeven dm. boven het binnenwater van de Kommer- en *Aduarderzijlen* zijn gerezen, en nog beneden dat van de Schaphalsterzijl zijn 3 dm., *beneden* dat van de Wetsingerzijl 15 dm., beneden dat van Schouwerzijl 83 dm., en beneden dat van de Spilsluizen te Groningen 1.37 el. — De vloed moet op dit oogenblik ook juist 5 uur + 52 minuten gewerkt hebben, en dus voor de afsluitingssluis nagenoeg op volle zee of op 2.50 *ellen* staan, en het afstroomend water aan derzelver binnenzijde op 1.40 el; de Kommer- en Aduarderzijlen zullen slechts 7 dm. afstroomend water voor hare vloeddeuren hebben, hetwelk anders bij het vrije instroomen van den vloed 1,17 el beloopen zoude hebben: terwijl eindelijk nu eerst het oogenblik komt, dat de Schaphalsterzijl met stroomen moet ophouden, welke anders zonder afsluiting den vloed omstreeks 1,07 el voor derzelver deuren moest hebben. Wij zien dus, dat weinige oogenblikken voordat het bij de afsluitingssluis hoog water is, eene der laagst liggende zijlen eerst met werken ophoudt, en dat het binnenwater van de Westingerzijl nog 15 dm., dat van Schouwerzijl nog 83 dm en dat aan de Spilsluizen te Groningen nog 1,37 el boven het aangevulde Reitdiep staat. De verdere aanvulling van het Reitdiep geschiedt nu alléén door laatstgenoemde vier sluizen (met inbegrip der 2 spilsluizen te Groningen), waartoe zij noodig hebben, ter aanvulling der genoemde 15 dm., zoo als het water in het Reitdiep beneden het binnenwater van de Wetsingerzijl is, 1 uur + 17 minuten. Nu blijven nog uitstroomen de Schouwerzijl en de 2 spilsluizen, en het water is op het Reitdiep nog beneden het binnenwater van de Schouwerzijl 68 dm. Tot aanvulling hiervan hebben deze drie noodig omstreeks 8 uren. Telt men den tijd nu zamen van het begin van den vloed af, dan verkrijgen wij 15 uren, zoodat de vloed reeds andermaal zoo laag bij de afsluitingssluis zal gedaald zijn, dat zij wederom op nieuw kan afstroomen. Derhalve blijkt, dat, wanneer de Wetsingerzijl omstreeks 1 uur (in dezen tijd wordt het water door de Schouwerzijl en de 2 spilsluizen pl. m. 8 dm. op het Reitdiep

van die overtuiging — de vrucht van een rijp en bedaard onderzoek — verlang ik de afsluiting. Doch de gronden, welke ik vermeen te hebben, dat, bij eene afsluiting, de landen, welke op het Reitdiep uitwateren, het water tijdiger en lager kunnen lozen, dan zulks thans het geval is, deel ik mede, niet om dezelve aan anderen als op te dringen, maar om mijne mede-ingezetenen in de gelegenheid te stellen, dezelve te kunnen beoordeelen en, des verkiezende, te bestrijden, ten einde de waarheid beter aan het licht kome, om, niet alleen mij, maar ook het meerendeel van het publiek zoo zulks mogelijk ware te overtuigen, dat eene afsluiting van het Reitdiep *niet* wenschelijk zij en hen daaromtrent gerust te stellen.

Valt het somwijlen moeijelijk, om ons in bekende en dagelijks voorkomende zaken duidelijk genoeg en verstaanbaar uit te drukken — moeijelijk voorwaar zal het dan voor mij zijn, die weinig gewoon is zijne gedachten voor het publiek op het papier te brengen, bij de behandeling van dit, niet voor allen even bekend onderwerp, zóó duidelijk te zijn, als ik wel verlang, en noodig zal zijn, om door ieder begrepen te worden. Na dan aan deskundigen, voor deze en gene onnaauwkeurige of min duidelijke uitdrukking, mitsgaders voor gebrek aan gewenschte orde verschooning gevraagd te hebben, ga ik tot de zaak zelve over.

In de eerste plaats zullen wij het Reitdiep in zijnen tegenwoordigen natuurlijken toestand beschouwen, en onderzoeken, onder welke omstandigheden de zijlen of sluizen thans op hetzelve uitwateren; en in de tweede plaats, welke verandering eene afsluiting ten gevolge heeft, zoowel ten aanzien der waterlozing van het Reitdiep zelf, als ten opzigte van de waterlozing der op hetzelve uitstroomende zijlen.

Vooraf zal het echter noodig zijn te zeggen, dat wij de kromme lengte van het Reitdiep, van de Zoutkamp af tot Groningen, nagenoeg op 6 uren, en den afstand der Wetsinger-zijl van Groningen op 2 uren gaans rekenen; dat, aangezien de Schaphalster-, Aduarder- en Schouwerzijlen kort bij elkander liggen, en de Kommerzijl, schoon deze meer beneden- en landwaarts ligt, toch langs eene buitenrijt van 1½ uur lang en waarop ebbe en vloed bestaat, op het Reitdiep uitstroomende, in ligging aan het Reitdiep met de drie zoo even genoemden gelijk kan worden gesteld, wij vier zijlen op gelijke ligging plaatsen, n.l. op het midden van het Reitdiep; dat wij gelijke waterpeilen voor de Kommer- en Aduarderzijlen aannemen, omdat dezelve door een binnenkanaal gemeenschap hebben; en eindelijk, dat alle berekeningen op de thans bestaande binnenwaterpeilen der sluizen en op het gewoon getij zijn gemaakt, indien eene afwijking hiervan namelijk niet bijzonder herinnerd wordt.

Bij de beschouwing van den natuurlijken toestand van het Reitdiep en de omstandigheden, onder welke thans de zijlen op hetzelve uitwateren, komen in aanmerking:

A. De thans om de 6 uren geregelde afwisseling van ebbe en vloed, mitsgaders dat het tweemaal in de vierentwintig uren hoog en tweemaal laag water is, iets, waarvan noodwendig het gevolg moet zijn, dat de uitwaterende sluizen niet kunnen afstroomen, zoodra de vloed boven deszelfs binnen-waterstand komt en door ebbe niet weder beneden denzelven is afgeloopen. Dat zulks het afstroomen der zijlen sterk tegenhoudt, moet een' ieder al. aanstonds duidelijk in het oog vallen. Vooral moet dit in den herfst bij sterke en aanhoudende westelijke winden het geval zijn, doordien daardoor de vloed schielijk en hoog op het Reitdiep komt en de ebbe langen tijd op hetzelve hangen blijft; welk een en ander het afstroomen der zijlen, zoo door te groote kortheid in sluisgang als door te gering verhang, aanmerkelijk moet hinderen.

B. Het verschil in afloop van hoog tot laag water, hetwelk op de hoogte de Zoutkamp bedraagt.. 2,50 ellen,
der vier straks genoemde zijlen........ 1,88 »
der Wetsingerzijl....................... 1,67 »
van Groningen........................ 1,25 »

Uit het hier aangeduide verschil tusschen de Zoutkamp en Groningen zoude men voorshands afleiden, dat zes uren boven Groningen noch ebbe noch vloed merkbaar moesten zijn, en echter leert de ondervinding, dat het punt, waar vloed en ebbe ophouden den waterspiegel te verhoogen en te verlagen, geen zes uren, maar slechts omstreeks drie uren van Groningen verwijderd is. Gevolgelijk is op dat punt het verschil in af- en oploop van hoog en laag water nihil; terwijl hieruit tevens volgt, dat het water op het Reitdiep, bij eene gewone ebbe, drie uren boven Groningen geheel niet wordt verlaagd; dat zulks te Groningen 1,25 el, te Wetsingerzijl 0,83 el, en bij de vier andere zijlen 0,62 el minder beloopt, dan aan de Zoutkamp, zonder dat er mogelijkheid bestaat, om deze geringere verlaging van waterstand zonder eene afsluiting te verhelpen.

Verder leert ons het verschil in afloop tusschen hoog en laag water, dat de vloed

bij de Zoutkamp per uur daalt omstreeks 42 dm., bij de vier zijlen 31 dm., bij Wetsingerzijl 27 dm., te Groningen 21 dm., en drie uren boven Groningen nihil; zoodat bij den tegenwoordigen stand van zaken de sluizen, bij derzelver afstrooming, hun binnenwater niet schielijker kunnen verlagen, dan bij het aangewezen cijfer is opgegeven. Na eene afsluiting echter zal dit minder verschil opleveren, en zal dat water, hetwelk door de verschillende zijlen op het Reitdiep wordt uitgestroomd, onderwijl de afsluitingssluis voor den opkomenden vloed gesloten is, in de snelste daling deelen. Ook zouden de bestaande zijlen, bijaldien dezelve drie uren boven Groningen gelegen waren, niet alleen het minste water kunnen lozen, maar zij zouden zelfs instroomen, iedere naar evenredigheid dat derzelver binnenpeilen beneden volle zee waren.

C. Het verschil, 't welk er bestaat in den tijd, op welken het op onderscheidene plaatsen hoog water is.

De ondervinding leert, dat dit tijdstip te Zoutkamp twee uren vroeger dan te Groningen invalt; dus moet het, omgekeerd, ook twee uren eerder laag water op de eerste plaats zijn; waaruit volgt, dat, wanneer het te Zoutkamp laag water is, de vloed te Groningen nog maar voor ⅔ kan zijn afgestroomd en dat het overblijvende ⅓ gedeelte vloedwater op het Reitdiep moet blijven hangen, aangezien de wederopkomende vloed deszelfs verderen afloop tegenhoudt. Vóór toch dat deze watermassa kan afstroomen, heeft de vloed reeds twee uren voorbij de Zoutkamp binnengestroomd en daar ter plaatse het Reitdiep 84 duimen hoog met andermaal opkomend vloedwater gevuld. Hieruit zien wij dus, dat de ebbe geen' tijd heeft, om den waterstand op het Reitdiep genoegzaam te verlagen, wegens den weder invallenden vloed; ten gevolge van welk een en ander vloed en ebbe op het Reitdiep tegen elkander moeten instroomen, en waardoor de ebbe niet alleen wordt opgehouden, maar waardoor eene verhoogde waterlijn wordt veroorzaakt op het punt, waarom ebbe en vloed elkander ontmoeten, en welke waterlijn successivelijk op verschillende tijden voor alle zijlen zich vormt en het verval der zijlen vermindert.

Wanneer de vloed te Groningen maar voor ⅔ kan afstroomen voordat het te Zoutkamp laag water is, en ⅓ van het vloedwater door den wederinvallenden vloed op het Reitdiep besprongen en terug gedreven wordt, dan wordt te Groningen eene watermassa opgehouden, welke thans niet kan worden afgetapt, als volgt:

Aan minder lage afstrooming bij ebbe, dan aan de Zoutkamp, zoo als hier boven onder *b* is opgegeven: 1,25 el, en ⅓ der vloedhoogte of 0,41⅔ el, hetwelk te zamen maakt 1,66⅔ el. Brengt men dit nu over op de andere zijlen, zoo zal men bevinden, dat bij de Wetsingerzijl, buiten de hierboven genoemde verhoogde waterlijn, in het Reitdiep, op het oogenblik dat het te Zoutkamp laag water is, worden opgehouden:

a. Wegens mindere verlaging der ebbe dan te Zoutkamp, gelijk hierboven is omschreven, 83 duimen.

b. Wegens nog niet afgeloopen vloed 36 duimen, te zamen dus 1,19 el en bij de vier andere zijlen 62 dm. + 31 duimen.

Dit oponthoud van water op het Reitdiep moet veroorzaken, dat de zijlen, die op hetzelve uitwateren, thans maar eenen korten sluisgang hebben en met een gering verhang op hetzelve kunnen uitstroomen. Om zulks met cijfers aan te toonen, is het noodig, derzelver binnenpeilen te vergelijken met de waterhoogte van het Reitdiep, op het oogenblik dat het voor iedere sluis laag water zal zijn. Dit doende, zal men bevinden, dat de Wetsingerzijl een verval heeft van 37 dm., de Schaphalsterzijl 46 dm., de Kommer- en Aduarderzijlen ieder 36 dm., de Schouwerzijl 1,26 el; een verval, zeker voor de vier eerste al zeer gering te noemen en hetwelk zonder eene afsluiting niet vermeerderd kan worden; want bij veel en aanhoudenden regen in den herfst verhoogen, wel is waar, de binnen-waterstanden en zoude daardoor gevolgelijk het verval grooter worden: doch het Reitdiep zal ook minder laag afstroomen, en vooral zal zulks het geval worden bij aanhoudende stijve westelijke winden, hoedanige in den herfst veelal bij ons de heerschende zijn.

Dit zal genoeg zijn, om de gebreken te doen kennen, welke thans op het Reitdiep bestaan en welke door eene geheel onbelemmerde in- en afstrooming van vloed- en ebbewater geboren worden. Wij gaan dus nu over ter beschouwing, of de genoemde gebreken na eene afsluiting van het Reitdiep *al* dan *niet* zullen blijven bestaan, mitsgaders welke voordeelen bovendien eene afsluiting aan het afstroomen der zijlen zal verschaffen.

Ongetwijfeld komen de opgenoemde gebreken na eene afsluiting dadelijk te vervallen. Zoodra toch de vloed geweerd zal zijn, kan hij het afstroomen van het water op het Reitdiep niet meer hinderlijk wezen. Het afstroomende water van de hooge

peil hebbende zijlen zal mede na de afsluiting de lagere minder lang het afstroomen beletten, dan thans de vloed en dit water te zamen doen, zoo als ons later duidelijk zal blijken. — De vloed zal, na eene afsluiting, te Groningen geen 1,25 el, bij de Wetsingerzijl geen 83 dm., en bij de andere vier zijlen geen 62 duim water kunnen ophouden, waardoor de sluizen thans belet worden lager te kunnen afstroomen; maar die zijlen zullen integendeel zooveel meerder verval verkrijgen als de nu opgehouden wordende massa water beloopt; want in den zomer of bij weinig regen zal de vloed op het punt van afsluiting lager vallen, dan thans het geval is, waardoor het Reitdiep, genoegzaam over deszelfs geheele lengte, zoo laag zal afstroomen, dat het peil gelijk zal staan met het punt, hetwelk thans laag water aan de Zoutkamp aanwijst. Wel is waar zal misschien in den herfst, bij veel en aanhoudenden regen, gezegde verlangde waterstand op het diep niet verkregen worden, maar zal door gezegde oorzaken de waterstand op hetzelve zich verhoogen; doch ongetwijfeld zal zulks niet minder plaats vinden bij de binnenwateren der op hetzelve uitstroomende zijlen, en wanneer beide verhoogd worden, zoo kan zulks geene verandering in het verval geven. Ook nu is de waterstand op het Reitdiep, bij sterk afstroomen, meer verhoogd, dan bij weinig regen; doch na eene afsluiting zal dit, in den regel, naar evenredigheid minder dan thans geschieden. — De landerijen omstreeks drie uren ver boven Groningen gelegen kunnen, bij den tegenwoordigen stand van zaken, met geen verhang op het Reitdiep afstroomen; doch na eene afsluiting zal zulks minstens met 1,25 el kunnen plaats vinden; terwijl zij in den zomer, zoo men dit verlangde, 2,50 ellen boven het water zouden kunnen liggen. De vloed eindelijk, welke thans bij eenen storm met een aanzienlijk grooter vermogen door Groningen stroomt, dan waarmede de ebbe terug loopt, en waardoor mogelijk eens zoo veel vloedwater in denzelfden tijd door Groningen stroomt, als er later bij ebbe kan terug loopen, zoude na eene afsluiting niet worden waargenomen, en de langdurige hooge waterstand, zoo boven Groningen als beneden de stad, op het Reitdiep, waardoor de beneden liggende zijlen in het afstroomen aanmerkelijk moeten verhinderd worden, hetwelk als een gevolg daarvan beschouwd moet worden, zoude men niet meer te duchten en te betreuren hebben.

Thans zullen wij overgaan, om het Reitdiep meer bijzonder na eene afsluiting te beschouwen.

Ofschoon uit het vorenstaande reeds duidelijk genoeg gebleken is, dat het voor de op het Reitdiep uitwaterende zijlen zeer wenschelijk ware, dat het diep wierd afgesloten en daardoor de thans bestaande en geopperde bezwaren en gebreken uit den weg wierden geruimd, zoo willen wij echter nog de volgende voordeelen eener afsluiting aanstippen:

1) Dat alle zijlen dan langer' tijd van uitstroomen op het diep zullen krijgen.
2) Dat de lager peil hebbende zijlen eerder dan thans met afstroomen zullen kunnen beginnen, en
3) Dat de hooger peil hebbende zijlen na eene afsluiting met afstroomen zullen kunnen blijven doorwerken.

Eene beschouwing van het Reitdiep na deszelfs afsluiting zal deze voordeelen duidelijk doen uitkomen en kennen.

In den herfst, wanneer, door regen, de binnenwaterstanden bij voorbeeld 35 dm. zullen zijn gewassen, kunnen de vijf zijlen op het punt van afsluiting, op het oogenblik dat het aldaar laag water moet zijn, nog met een verhang stroomen als volgt:

Kommer- en Aduarderzijlen met	1,33	el
Schaphalsterzijl met	1,43	—
Schouwerzijl met	2,23	—
Wetsingerzijl met	1,55	—
De twee spilsluizen te Groningen met	2,70	—

De vloed zal dan het water buiten de afsluitingssluis langzamerhand verhoogen, en wanneer wij aannemen, dat hij het vermogen had, om de afsluitingssluis na omkomst van 52 minuten te sluiten, dat is, als bij 35 dm. zal zijn gerezen en begint te loopen, gelijk men zegt, dan houdt de afstrooming van het afgesloten Reitdiep natuurlijk op, doch de verschillende zijlen blijven op het Reitdiep uitstroomen, eerst alle met 35 dm. minder verhang, dan boven voor iedere is opgegeven en vervolgens met zoo veel geringer verhang, als het Reitdiep door het afstroomen der zijlen zich zal verhoogen; hetwelk ten gevolge zal hebben, dat eerst de lagere en daarna de hoogere peil hebbende sluizen met uitstroomen zullen ophouden.

Om nu den tijd te doen kennen, welke iedere zijl, naar evenredigheid van derzelver